

KUML
2003

KUML 2003

Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab

With summaries in English

I kommission hos Aarhus Universitetsforlag

»Mit navn er Boye, jeg graver dysser og gamle høje«

Arkæologen Vilhelm Christian Boye

Af ANDERS OTTE STENSAGER

Beretningen om Vilhelm Boye er fortællingen om en mands brændende og talentfulde engagement i arkæologien. Et engagement som i ungdomsårene nok led faglig skibbrud, men gav anledning til, at han gennem resten af livet så det som sin opgave, at udforske og bevare landets egekistegrave. Et projekt han først så afsluttet på kanten af sit dødsleje med udgivelsen af værket »Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark«. Hans mangesidede menage og mere folkelige indstilling til faget virkede måske fagligt udfordrende og har uden tvivl medvirket til, at han mere eller mindre bevidst udelukkedes fra en permanent ansættelse ved Oldnordisk Museum i København. Selvom han igennem næsten to årtier var oppe imod stærke personlige kræfter indenfor det etablerede københavnske museumsmiljø, var han fra naturens hånd begunstiget med evnen til nemt at vinde andres tiltro. En evne som gjorde ham i stand til at håndtere tilværelsen og få det maksimale ud af den, uanset hvor han kom frem. Ægteskabet med Mimi Drachmann bragte, vel at mærke i en sen alder, en kærkommen stabilitet ind i hans liv, men den faglige anerkendelse og udsigten til en plads på det arkæologiske parnas var fortsat udeblevet. Kun en mindre del af hans karrieremæssige ambitioner blev indfriet, da han endelig i 1885 fik ansættelse ved Nationalmuseet, idet han først nu skulle retablere sig i en museumsverden bestående af en helt ny og yngre generation af oldforskere, der var selvskrevne til betydelige poster ved museet. Tiden var ved at rinde ud for Boye, men forinden havde han lagt et betragteligt forfatterskab bag sig ikke mindst som arkæologisk skribent ved Nationaltidende. Med rette kan Boye kaldes højfolkets protektor og med Johs. V. Jensens ord for hvem »Det er Højen der har Værdi, som Mærkepunkt paa Stedet hvor den ligger, en Svulmen i Tanken, som man dele med den engang Levende, der fik Muld i Mund her«.¹

Optakt og baggrund

Kilderne til Vilhelm Boye er mange, men også meget spredte. Ikke desto mindre er der gennem årene kun skrevet meget lidt om Boyes arkæologiske løbebane og da oftest begrænset til blot at omfatte nogle få episoder af hans karriere. Mogens Ørsnes skal i denne forbindelse fremhæves som den, der genopdagede Boye og trak ham frem af glemslen ved genudgivelsen af værket »Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark« i 1986. Siden har Jørgen Jensen fulgt op på Ørsnes' arbejder og uddybet Boyes fortjenester som arkæolog.² Imidlertid er det Wilhelm Møllerups nekrolog i »Illustreret Tidende«, der er en af de centrale hovedkilder til Boyes levnedsløb og karriere. Møllerup har igennem de sidste år af Boyes liv haft lejlighed til at opleve ham på nært hold qua deres fælles beskæftigelse på Nationalmuseet og har derigennem dannet sig et indtryk af hans til tider noget brogede liv. Dernæst findes en væsentlig del af kilderne til Boye på Rigsarkivet, der opbevarer en omfattende korrespondance fra hans kollegaer herunder adskillige breve fra henholdsvis C.F. Herbst og Henry Petersen, og i Nationalmuseets arkiver, som bl.a. indeholder hans personlige korrespondancer med flere udenlandske arkæologer, deriblandt en betydelig brevveksling med Oscar Montelius, notesbøger og fundberetninger samt manuskripter til hans publikationer.

Vilhelm Christian Boye var hans fulde navn. Han blev født den 28. juni 1837 og var søn af den norskfødte salmedigter Casper Johannes Boye, der var præst ved Skt. Olai Kirke i Helsingør. I 1848 blev faderen forflyttet til Garnisionskirken i København, hvor familien, frem til faderens død af kolera i 1853, havde til huse på adressen Bredgade 29.³ Det var et prominent kvarter, der husede både komponisten Niels W. Gade og digteren Adam Oehlenschläger, men endnu mere bemærkelsesværdigt var det, at J.J.A. Worsaae boede i samme ejendom som familien Boye fra 1850-52.⁴ På det tidspunkt var den vordende oldgransker endnu ganske uvidende om Worsaaes betydning for dansk arkæologi og ikke mindst hans egen arkæologiske karriere, men Boye har formentlig ikke kunnet undgå at bemærke sin nabos sysler med det forhistoriske, en beskæftigelse Boye selv fra barnsben af havde næret interesse for. Allerede som 18-årig, samme år han blev student, havde han anlagt sin første oldsagssamling og udarbejdet en komplet fortegnelse over samlingen, der rummede ikke mindre end 113 hovednumre. Af fortegnelserne fremgår det, at langt de fleste genstande er blevet ham foræret eller byttet væk.⁵

Naboskabet med Worsaae har formentlig medvirket til, at Boye senere blev ført ind i kredsen omkring Chr.J. Thomsen. Vi kan derfor forestille os, at Boye har besøgt og tilbragt adskillige timer efter skoletid på Oldnordisk Museum, hvor han da også snart efter ses som medhjælper ved de offentlige forevisninger.⁶ Arbejdet med rundvisningerne havde gennem

årene tiltaget i en sådan grad, at Thomsens unge assistenter, C.F. Herbst, J.B. Sorterup og A. Strunk, måtte træde til, når de mange begæringer om forevisning af museet blev for omfattende. At de mange omvisninger har voldt Thomsen problemer ses bl.a. i et brev fra Herbst, der giver udtryk for, at Thomsen synes overanstrengt og bør rejse væk for en tid. Samtidig kan Herbst berolige med, at hverken han selv eller Strunk foreløbig vil blive bortkommanderede fra museet af den oldtidsinteresserede kong Frederik VII!⁷

I begyndelsen af 1840'erne var der opstået spændinger mellem Worsaae og Thomsen, der ikke uden videre ønskede at udnævne ham til underinspektør ved museet. Dernæst havde spørgsmålet om aflønningen af den nys tilkomne Herbst naget ham, idet hans manglende anciennitet ikke berettigede en fast gage. Worsaae havde igennem mere end fem års næsten frivillig indsats for museet ikke modtaget nogen fast aflønning eller officiel udnævnelse og følte sig med rette forbigået. I en række personlige breve til Thomsen truede Worsaae da også med at forlade museet, såfremt Thomsen ikke imødekom hans krav. Thomsen endte med at tilbyde en mindre økonomisk kompensation, men stadig ingen fast gage og løfter om en udnævnelse. Worsaaes svar faldt omgående, og han forlod både museet og Thomsen.⁸ Uafhængigt af sin gamle læremester skabte han på egen hånd en karriere og blev siden udpeget til inspektør, senere direktør for De Antikvariske Mindesmærkers Bevaring. I en periode virkede han også som docent ved Københavns Universitet, hvor Boye fra tid til anden mødte op som tilhører. I to tætskrevne notesbøger, der i dag opbevares på Nationalmuseet, fremgår det, at Boye har fulgt en række forelæsninger afholdt af Worsaae i årene 1855-56 og samlet noterne til to velskrevne manuskripter. Det ene manuskript er en generel indføring til den nordiske arkæologi, hvor hvert enkelt kulturafsnit gennemgås efter treperiodesystemet, mens det andet omhandler vikingetogterne til England. I hvert hefte underskriver Boye sig med »stud. archæologiae«.⁹ Der er ingen tvivl om, at Boye havde håbet på en akademisk karriere og formentlig med sin tilknytning til Oldnordisk Museum forestillet sig, at han herigennem kunne fuldføre studiet i nordisk oldtidsvidenskab. Udsigten til at gennemføre et egentligt universitetsstudium er imidlertid ikke store, og Thomsen har da også med rette set, at den bedste uddannelse indenfor faget lå på selve museet, hvor både han selv og Herbst, der ligeledes var selvlært i faget, kunne forme og udvikle Boyes arkæologiske færdigheder. Selvom der i det små også blev plads til at frekventere universitetets auditorier hos Worsaae, har de første år på museet derfor mere karakter af en læreplads vel at mærke uden fast aflønning andet end nogle få daler for hver omvisning.

Boye kommer således på et tidspunkt, hvor Herbst har konsolideret sin stilling som museets førstemand og registrator af de indkomne oldsager, og hvor Thomsen, i sin egenskab af museets formelle leder, både tegner

museets profil og samtidigt kommer til at virke som den unge assistents mentor. Tilknytningen til Herbst var imidlertid større, og det er da også gennem Herbst, at Boye oplæres i udgravningsteknik, hvilket formentlig var tilsigtet, idet Herbst i de senere år mere og mere havde overtaget den daglige ledelse af museet, men samtidig fået mindre tid til det stadigt stigende antal opgaver ude i felten.

Loholm og Baldersbrønde 1857

I begyndelsen af oktober måned 1857 underrettes Boye af husmand og skrædder Lars Petersen om, at der under pløjningen i nærheden af hans bolig ved Smørumnedre Mark var afdækket »en gammel Begravelse« i en stenkiste på den såkaldte »Loholm«. Boye rejser straks af sted og foretager egenhændigt udgravningen af det, som skulle vise sig at være en senneolitisk hellekiste. I selve stenkisten fandt Boye et skelet, som »hvilede paa flade Fliser, der bedækkede hele Kistens Bund«. Kraniet viste sig at være knust, idet der blandt den opkastede jord fandtes flere kraniestykker »der vistnok saaledes maa kunne restaureres... i Haab om at det Oldnordiske Museum i København vil kunne have noget udbytte deraf, agter jeg at indsende disse Brudstykker dertil« (fig. 1).¹⁰ Ved ligets ben lå et glatslebent skiffersmykke og ikke mindre end fire dolke af gråsort flint, som Boye lod indgå i sin private oldsagssamling. Fundet blev siden publiceret i »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« for 1858, men desværre uden gengivelser af fundene. Dateringen af graven volder imidlertid Boye problemer, men gennem sammenlignende studier af gravskikken fra bronzealderen når han frem til, at »slige af flade Stene dannede Kister hos os er langt hyppigere i Bronzealderen; hvorimod Steenalderens Gravhöie i Almindelighed indslutte store, af mægtige Stene dannede Gravkamre«. ¹¹ Selvom Boye heraf udleder, at graven må stamme fra bronzealderen, udelukker han ikke, at der er en påfaldende samhørighed med stenalderens gravskik.

I slutningen af november underrettes Boye atter, men denne gang om to næsten helt bortpløjede gravhøje »Tophøj« og »Maglehøj« fra Baldersbrønde ved Taastrup. Ejeren af lodderne, Rasmus Peersen, kunne berette, at der flere gange var fundet sten i højenes kanter, men også to stenkister dækkede med flade sten. Ved ankomsten den 21. november påbegynder Boye undersøgelsen af begge høje og finder resterne af to begravelser fra den tidlige bronzealder, som hver især indeholdt et sværd. Både i Tophøj og Maglehøj finder Boye desuden urner med brændte knogler, der alle var nedsatte i toppen af højene, men over primærbegravelserne. Denne iagttagelse skulle senere vise sig at få betydning for hans egen efterforskning om bronzealderens tvedeling. I mellemtiden opsamler han så mange urneskår, han kan med henblik på at bære dem hjem og sætte dem sammen.

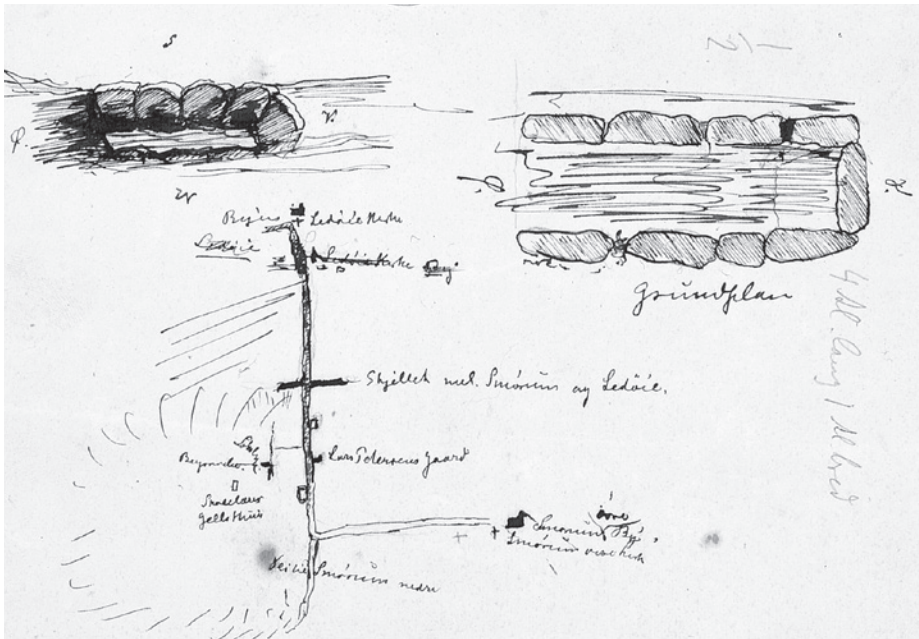

Fig. 1. Udsnit af Boyes fundberetning med skitse over stenkisten fra Loholm og med optegnelse af gravens placering vest for Lars Petersens gård. – Nationalmuseet.

Section of Boye's excavation records, with a sketch of the Loholm stone cist and a record of the location of the grave west of Lars Petersen's farm.

Hullehøj, Sømark og Aasehøj 1858-1859

Året efter udgravningerne ved Baldersbrønde og Loholm ses Boye travlt beskæftiget med at udarbejde en samlet fortegnelse over genstande af ædelmetal i museets samlinger. Arbejdet har formentlig optaget Boye så meget, at der ikke syntes megen tid tilovers til at foretage udgravninger. Fortegnelsen, som først udkom tidligt på året 1859, introducerer læseren til de enkelte kulturperioders særpræg og bekræfter derigennem endnu engang rigtigheden af de enkelte oldtidsafsnit. Hermed blev der naturligvis tænkt på Thomsens opstilling af treperiodesystemet fra 1836 og museets tilsvarende opstilling herefter.¹²

Kataloget har imidlertid mere karakter af en vejledning i lighed med både Sorterups vejledning fra 1846 og Worsaaes billedværk fra 1854.¹³

I 1858 var der på Anders Hansens mark ved Kjeldbymagle på Møn fundet tre urner og nogle bronzesager i den såkaldte »Hullehøj«. ¹⁴ Højen stod for at skulle bortsprænges, men byfogeden, Hother Hage, fik arbejdet standset og underrettede Thomsen, der i maj måned 1859 sendte Boye af

sted for at forestå en udgravning. Boye indlogeres i Kjeldbymagle præstegård hos provst Hald, der beredvilligt stiller sin stue til rådighed som laboratorium, hvor han kan foretage undersøgelser af de fundne genstande. Det er også herfra, Boye korresponderer med Thomsen i København og holder ham underrettet om hele udgravningsforløbet.

Udgravningen af Hullehøj er den første, Boye foretager på offentlig bekostning, og det er da også med en vis nervøsitet og ængstelse, at Boye skriver hjem til Thomsen: »Netop fordi det er første Gang, at jeg foretager Sligt paa offentlig Bekostning gjør jeg mig al mulig Umage for at være correct og paapassende, om det saa end ikke var min personlige Interesse for Sagen der bød mig det, maatte dog Klogskab raade mig dertil. Til Slutning maa jeg bede Deres Høivelbaarenhed at undskylde min temmelig utydelige Haandskrift, eftersom jeg for Øieblikket er plaget af en radsom Tandpine«. ¹⁵ Brevet bærer imidlertid præg af en meget rolig og letlæselig håndskrift, men både formulering og titulering har åbenbart været den ellers besindige Thomsen for meget, idet han i et returbrev anmoder Boye om at være mindre formel. Dog fastholder Boye stædigt det meget officielle præg, idet han skriver tilbage: »Det, der trods min ærlige og oprigtige Hengivenhed dog ikke synes mig at være tilstrækkeligt Udtryk for den Høiagtelse og Ærbødighed, jeg som Menneske og vordende Oldforsker er Dem skyldig, haaber jeg derfor, at en skriftelig Anvendelse deraf for fremtiden må være mig tilgivet«. ¹⁶

Overvældet af taknemmelighed og tillid fortsætter Boye sine undersøgelser og fastslår, at der ikke tidligere har været gravet i højen, eftersom »Jordmassens overordentlige, næsten klippeagtige Fasthed, ligesom Jordlagenes Regelmæssighed taler derimod«. ¹⁷ Efterhånden som udgravningen skrider frem, kan Boye konstatere, at han i én og samme høj både finder brændte og ubrændte lig. De ubrændte er omgivet med håndstore sten og anbragt på højens bund, mens de brændte findes højere oppe i selve højen. I én af urnerne finder han bl.a. et »symbolsk Sværd, en Kniv, en Pilespids og Brudstykker af en stor forziret Pincette«. Blandt de ubrændte lig finder han derimod både flintdolke og en bronzedolk med to nitter, mens der i en tredje grav »en slags Stenkiste... fandtes en Paalstav og et Sværd af Bronze«. ¹⁸ En del af knoglematerialet samler Boye sammen og indsender til Oldnordisk Museum. Skeletmaterialet er i dag opbevaret på Antropologisk Laboratorium i København. ¹⁹

Under udgravningen af Hullehøj får Boye imidlertid underretning om, at »en Bande er begyndt paa Udgravningen af en Høi... Samme Bande har til Byfogden udleveret en Mængde Stenflækker, og nogle Lansespidses«. Hvem denne bande var, ved vi ikke, men den omtalte høj er blot en af to jættestuer på Henrik Jensens mark, Sømark, ikke langt fra Hullehøj. I sit brev til Thomsen den 27. maj skriver Boye, at han agter at undersøge og udgrave højene. Thomsen indvilliger, og resultaterne af begge gravninger

bliver trykt i »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« for 1858, men allerede den 26. maj og igen den 9. juli 1859 beretter han om sine udgravninger i »Møns Avis«, hvor han konstaterer, at »Da vi have truffet ubrændte Been under de brændte synes hine at maatte henføres til en tidligere Tid af Bronzealderen end disse«. ²⁰

Senere på året i august måned ser vi atter Boye på arkæologiens arbejds-mark. Denne gang med udgravningen af en »4 Alen lang Høi og ved basis quadratisk« ved Raklev på Vestsjælland. Højen, også kaldet Aasehøj, var tilsyneladende én af de få høje i Raklev Sogn, som endnu ikke var forsøgt plyndret af de lokale, hvilket er »meget almindelig og bringer fattige Folk til at undersøge dem, forat de saaledes paa een Gang kunne svinge sig op til Velstand«. ²¹ I højen fandtes ikke mindre end fjorten lerkar, hvori og omkring lå brændte ben samt nogle »ubetydelige, stærkt forirrede Bronce-cylindre«. I én af urnerne fandt Boye tilmed en lille ravperle og de brændte knogler af et barn og i en anden, dækket af et låg, en dobbeltknap af bronze. ²²

Af beretningen fremgår det, at hele undersøgelsen og udgravningen blot varede nogle få dage! Desuden har Boye ikke, som ved Loholm og Hullehøj, gjort sig særlige anstrengelser med at dokumentere fundene, idet beretningen blot indeholder nogle få hurtigt udførte skitser af især lågur-nerne. Boye gør sig derimod denne gang mere umage med at beskrive den udgravningstekniske del og bemærker i den anledning, hvor dybt urnerne fandtes under græstørven. Sammenholdt med Boyes tidligere højjudgravninger er det især værd at bemærke hans generelle stratigrafiske iagttagelser, idet de som de første bekræfter delingen af bronzealderen i et ældre og yngre tidsafsnit. En teori som nok tidligere har været antydnet, men endnu ikke tilstrækkeligt dokumenteret.

Bronzealderens deling

Udgravningerne ved Loholm og Baldersbrønde tiltrækker sig i den forbindelse mest opmærksomhed, selvom Boye først to år senere offentliggør resultaterne af sine undersøgelser i »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« for 1858. Artiklen er hans første selvstændige videnskabelige fremlæggelse, som burde have tiltrukket større opmærksomhed end den faktisk gjorde. ²³ Set med nutidens øjne var artiklen en særdeles kompetent arkæologisk fremlæggelse, hvor Boye alene gennem egenhændige feltarkæologiske iagttagelser af de enkelte gravfunds placering i højene når frem til den konklusion, at bronzealderen *kan* deles i to tidsafsnit karakteriseret ved hver sin gravskik. Selvom Boye i 1857 var tæt på at afdække spørgsmålet om, hvorfor der både findes brændte og ubrændte lig i en og samme høj, når han alligevel ikke til en endelig afklaring, hvilket formentlig skyldes

det dengang noget spinkle materiale, han havde til rådighed. Worsaae havde vel at mærke allerede i november 1857 holdt »nogle Universitetsforelæsninger« i Oldnordisk Museum og »troede jeg [Worsaae] allerede at kunne antyde de første Omrids til en Deling af Steen- og Broncealderen. Fortsatte lagttagelser og Sammenligninger have siden den Tid styrket mine tidligere Formodninger...«. ²⁴

Worsaaes undersøgelser byggede overvejende på inden- og udenlandske fundberetninger, hvortil han inddrog fund af metalredskaber og tilmed gravenes forskelligartede konstruktioner. I et udateret tosiders notat med titlen »Ældre bronzealder. Aflange Steenkister med Skeletter og Broncesager« nævner Worsaae en række skeletgrave med forskellige kistekonstruktioner. Foruden flere nordtyske fund omtaler han ligeledes fundet fra Kjeldbymagle og egekistefundet fra Lille Dragshøj, hvorfor notatet tidligst kan dateres til 1859. ²⁵ Af notatet fremgår det, at Worsaae har forsøgt sig med en klassifikation af gravformerne i grave med træstammer (egestammer), grave uden stenkister og større stenkister med brændte ben, der alle betragtes som en art overgangsform til et yngre tidsafsnit af bronzealderen. Denne systematiske opdeling af de enkelte gravformer viser tydeligt, at Worsaae har arbejdet intenst med en tvedeling af bronzealderen og derigennem forsøgt at bekræfte rigtigheden af delingen alene ved en klassificering af gravtyperne.

Imidlertid er det påfaldende, at Worsaae ikke tidligere officielt meddeler hele eller dele af sine resultater. Først på året 1859 udkom den anden reviderede udgave af »Nordiske Oldsager i Det Kongelige Museum for Nordiske Oldsager i Kjöbenhavn«, men tekstindholdet er stort set uændret fra 1854-udgaven og fortæller intet om en tvedeling af bronzealderen. Hvis Worsaae på dette tidspunkt med sikkerhed kunne påvise rigtigheden af sine undersøgelser, ville det næppe blive udeladt i det reviderede værk fra 1859, med mindre han har ønsket, at resultaterne først skulle meddeles på mødet i Videnskabernes Selskab den 18. marts samme år og yderligere suppleres på mødet den 4. november. Arbejdet med stenaldrens deling må imidlertid have haft større personlig betydning for Worsaae, idet han ved udskillelsen af en køkkenmøddingfase kunne føre menneskets ældste kulturperiode i Danmark længere tilbage i tid end først antaget. Tvedelingen af bronzealderen fremstår i den forbindelse blot som en fodnote, der naturligt underbygger tanken om en kontinuerlig innovation fra et udviklingstrin til et andet. Boyes artikel i »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« kommer derfor automatisk til at bekræfte Worsaaes tese, hvilket formentlig ikke har været tilsigtet. Tværtimod har han blot ønsket at fremlægge sine egne iagttagelser og overvejelser, der rækker tilbage til udgravningerne ved Loholm og Baldersbrønde. Boyes tidligste højundersøgelser har derfor spillet en ikke uvæsentlig rolle for tvedelingens endelige udformning på trods af, at Worsaae er den første, der officielt meddeler de-

lingen, men i et lukket forum! Det kan ikke udelukkes, at Boye har haft kendskab til indholdet af mødet i Videnskabernes Selskab den 18. marts, for i et brev til Thomsen spores en vis bekymring for hans udtalelser i »Møns Avis« den 26. maj: »Saaledes haaber jeg at have forsvaret mig for mulige Beskyldninger for ungdommelig Forfængelighed – ikke for Deres Høivelbaarenheds Skyld, men for Andre, hvis uretfærdige Dom, jeg ellers kunne frygte for«. ²⁶ Hvorvidt Boye har haft den igangværende polemik mellem Worsaae og Japetus Steenstrup in mente er ikke utænkeligt, og han har måske samtidig frygtet, at en tilsvarende tvist kunne opstå til trods for, at hans egne resultater udelukkende er baseret på selvstændige feltstudier.

Boye kan derfor ikke alene siges at være opdageren af bronzealderens deling, men uden hans højundersøgelser var der ellers ingen, der på samme tid og uafhængigt af Worsaae, nåede til samme resultat. Endelig må vi ikke glemme, at Boye er den første, der skriftligt meddeler den korrekte antagelse, at »da de hele Skeletter laae paa Høiens Bund, maa de være nedlagte først i den og saaledes henføres til en tidligere Afdeling af Broncealderen end de brændte Been, som laae ovenfor«. ²⁷

De store krigsbytteofre fra jernalderen

At bronzealderens monumentale grave og de imponerende fund af egekioster har fascineret Boye overrasker ikke, og det blev da også, som årene gik, hans hjertensbarn. At Boye alligevel ikke deltager i de efterfølgende højundersøgelser af Trindhøj i 1861 og St. Kongehøj i 1862 kan næppe overraske, idet udgravningerne blev foretaget på foranledning af Frederik VII, hvortil Worsaae i sin egenskab af Direktør for De Antikvariske Mindesmærker naturligt har deltaget. Ligeledes må vi forestille os, at også Herbst har været udkommanderet af kongen.

Boye har naturligvis fulgt med på sidelinien og forholder sig da heller ikke passiv i disse år. I stedet ser vi ham nu deltage i de første store moseundersøgelser i Allesø Mose (Vimose), under ledelse af Herbst i 1859 og senere af Conrad Engelhardt, og igen i Sønderbrarup Mose (Thorsbjerg) med Engelhardt. Til trods for de ugunstige arbejdsforhold og det meget dårlige vejr under udgravningen i 1860 i Thorsbjerg Mose formår de alligevel at finde flere pragtstykker som romerske mønter og en forgyldt brystplade, men også en helt usædvanlig ansigtsmaske af sølv med forgyldninger. Genstandene blev oversendt til Oldnordisk Museum til konservering og Thomsen i København, hvor de første tegninger af fundene ses gengivet i »Illustreret Tidende« (fig. 2) i begyndelsen af 1861. Året forinden, den 17. august, havde Boye dog skrevet i »Dagbladet« om udgravningen og de mange pragtstykker, der blev fundet. ²⁸

Selvom Engelhardt i 1859 fremlagde de første udgravningsresultater fra

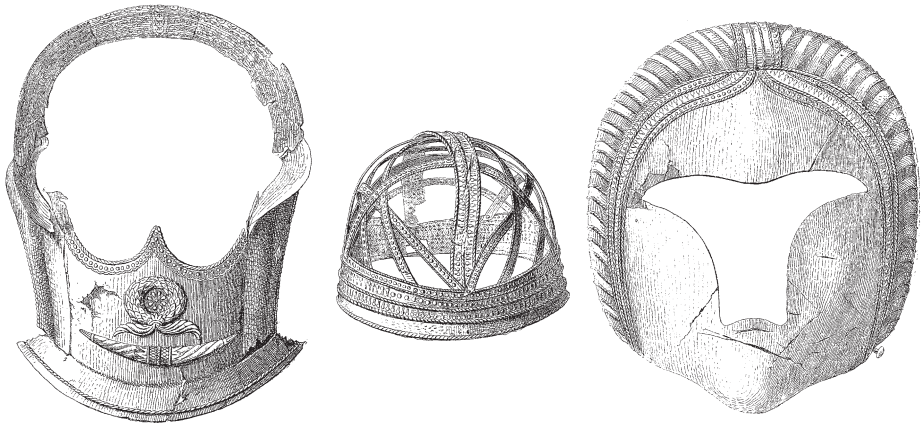

Fig. 2. Sådan blev de enestående fund fra Sønderbrarup Mose eller Thorsbjerg Mose vist i »Illustreret Tidende« den 6. januar og igen den 14. april 1861. Teksterne til illustrationerne er i øvrigt meget kortfattede, eftersom den hastigt tiltagende udforskning af fortiden i højere grad skete på grundlag af oldsagerne selv og i mindre omfang gennem de historiske kildekrifter. – Efter Illustreret Tidende 1861, s. 113 og s. 227.

This is how the unique find from Sønderbrarup or Thorsbjerg Bog was depicted in the journal "Illustreret Tidende" on 6th January and again on 14th April 1861. The illustration captions are however very brief because the rapidly increasing amount of prehistoric research concentrated mainly on the antiquities themselves and to a lesser extent on historical sources.

Thorsbjerg, præsenterer Boye allerede i »Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie« for 1860 sine iagttagelser, hvori han gør rede for tidligere tiders tolkningsforsøg af de mange mosefundne stykker våben og konkluderer, at »man havde dengang været for ensidig i Betragtningen af de enkelte Gjenstande, ligesom Findestederne endnu ikke vare undersøgte af Archæologerne selv«. ²⁹ Dernæst bemærker Boye, at de omfattende ødelæggelser og beskadigelser af våbnene ikke er tilfældige, men et udtryk for en bevidst handling. Ligeledes lægger han mærke til »Maaden hvorpaa Sagerne findes liggende i Moserne«. Våbnene er ikke bare tilfældigt nedlagt, men findes liggende i grupper af samme typer. Skjoldbrædderne er tilmed gennembrudte med lansespidsen tilsyneladende for at holde dem fast på mosens bund. Boyes tolkning af fundene er derfor overraskende præcis, idet han antager, at »de i disse Moser fundne Oldsager rigtignok hidrøre fra et Slag, men at de som Krigsbytte ere blevne nedlagte eller nedsænkede i Moserne i en bestemt Hensigt«. I dag må vi konstatere, at tolkningen var et yderst kompetent indlæg i tidens arkæologiske debat om den ældre jernalders kulturforløb. Boye stiller naturligvis også spørgsmålet om, hvem våbnene tilhørte, og hvem der nedlagde dem og bemærker i øvrigt, at de

danske våbenofferfund synes geografisk bestemt. Spørgsmål som stadig er aktuelle mere end hundrede år efter, de første gang blev stillede.³⁰

Fra Als og Amsterdam til Halland

Da de preussiske og østrigske tropper overskred Ejderen den 1. februar 1864, meldte Boye sig allerede måneden efter som frivillig på Sølvgedes Kaserne, der dengang husede den frivillige rekrutskole i København. Her udnævntes han til underkorporal ved 5te infanteri regiment, 4de kompagni og blev i maj måned afskibet for at deltage i forsvaret af Als, hvor 5te kompagni, efter Dybbølstillingens fald den 18. april, var opstillet sammen med de øvrige danske tropper. Boye når derfor ikke at deltage i kampene ved Dybbøl. Efter fredsslutningen den 12. august rømmedes stillingerne, og Boye »permitteredes den 24. August« samme år (fig. 3).³¹

Ved hjemkomsten til København genoptager Boye sit virke for Oldnordisk Museum og deltager året efter atter i udgravningskampagnerne i Vimosen sammen med Herbst, men denne gang under ledelse af Engelhardt.³² Hjemme på museet havde Thomsens svigtende helbred siden begyndelsen af 1860'erne påvirket hans arbejdsformåen, og den 21. maj

Fig. 3. Da Boye var 27 år gammel, meldte han sig som frivillig i krigen mod Preussen og Østrig. Billedet er taget hos den københavnske fotograf August Prytz og viser underkorporal Boye i fuld feltmæssig uniformering, formentlig før han blev afskibet til Als i maj måned 1864. – Det Kongelige Bibliotek.

When Boye was 27 years old he served as a volunteer in the war with Prussia and Austria. This photograph was taken by August Prytz, a photographer from Copenhagen, and shows Lance Corporal Boye in full battledress, probably before he was sent to Als in May 1864.

1865 døde han efter længere tids sygdom. Længe havde spørgsmålet om udnævnelsen til Thomsens efterfølger været på tale, hvilket allerede i 1859 havde manifesteret sig under de første gravninger i Vimosen, hvor Herbsts og Worsaaes indbyrdes magtkamp første gang kom til udtryk.³³ Igen i 1866 bryder uoverensstemmelserne ud mellem dem og denne gang på spørgsmålet om den ældre jernalders opdagelse. Worsaae er på dette tidspunkt netop blevet udpeget til Thomsens efterfølger på trods af, at Herbst var blevet indstillet af Thomsen til stillingen. I »Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie« for 1866 og igen i 1867 er tonen mellem dem da også tydeligt fjendsk og bærer præg af, at Herbst på den ene side har følt sig uretfærdigt behandlet, mens Worsaae på den anden side har haft lejlighed til at manifestere sin nye position som dansk arkæologis absolutte førstemand.³⁴

Midt i denne magtkamp arbejder Boye imidlertid på sin foreløbig sidste artikel for Oldnordisk Museum, »Gravhøie fra Bronzealderen«, som optages i »Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie« samme år, som Herbsts og Worsaaes polemik første gang bringes. I artiklen fremlægger Boye endnu engang nogle af sine udgravningsresultater. Denne gang fra en række gravninger nær Vester Egesborg på Sydvestsjælland, men i modsætning til tidligere er hans fremlægning blot en nøgtern skildring af fundene og bærer præg af at være et uafsluttet arbejde. Boye har formentlig allerede på dette tidspunkt vidst, at der ikke blev tildelt ham en stilling ved museet. Hans fortrolige Herbst var ikke længere til nogen hjælp. Boyes sidste arbejde for museet blev undersøgelsen af en mindre højgruppe mellem Smidstrup og Hørsholm, deriblandt bronzealderhøjen »Hanebanken«, som han udgraver i november måned 1867. I den ene høj finder han bl.a. en stensætning, hvori lå resterne af en trækiste, en sværdklinge og et helt toilette bestående af ragekniv og pincet. Herefter forlader Boye museet tvunget bort af omstændighederne, og han vælger i stedet at rejse helt væk.³⁵

Imidlertid har Boyes kontakt med familievennen og digteren H.C. Andersen foranlediget, at denne i december 1867 anbefaler ham som huslærer i dansk hos grosserer Georg Brandt i Amsterdam. Hvorvidt Boye selv har ønsket at rejse ud af landet, eller initiativet har været H.C. Andersens, er uvist, men sandsynligvis har Andersen haft en ikke ringe indflydelse på beslutningen, idet han i sine dagbøger bemærker, at »hun [fru Boye] og Frøken Gynter saa glade over, at jeg havde faaet Wilhelm til Amsterdam«(fig. 4).³⁶ Boye drager således af sted onsdag den 22. januar 1868 over Kiel til Amsterdam, hvor han få dage efter modtages af familien Brandt. Under sit ophold skriver Boye med jævne mellemrum til Andersen, der tilmed selv rejser til Amsterdam i april måned for at besøge ham og familien Brandt: »Torsdag 30 [april 1868]. Tog første Klasse til Amsterdam. Der var Varmeindretning, jeg mærkede at mine Gummi-Galosker hang fast,

Fig. 4. Digteren og husvennen H.C. Andersen stillede i 1862 op til fotografering i gården bag den Collinske gård i Amaliegade nr. 9. Det var bl.a. her Boye mødtes med digteren sammen med de øvrige Collin-børn forud for hans afrejse til Amsterdam i januar 1868. – Det Kongelige Bibliotek.

Hans Christian Andersen was a friend of the Collin family, and in 1862 he posed for a photograph behind their house at no. 9 Amaliegade. It was here that Boye met the poet together with the Collin children before his departure for Amsterdam in January 1868.

saa der [gik] et stykke af Hælen. Klokken elleve naaede jeg Amsterdam hvor Georg Brandt og V. Boye tog imod mig paa Banegaarden». ³⁷ Andersens ophold hos familien Brandt varede frem til begyndelsen af maj måned, men før sin afrejse anbefaler han endnu engang Boye som lærer i dansk denne gang til den hollandske familie Kneppelhout i Arnhem. Her fungerede Boye i en kort periode også som huslærer for derefter i midten af juli måned at rejse tilbage til København. I Andersens dagbøger ses, at Boye efter sin hjemkomst med jævne mellemrum besøger digtervennen bl.a. sammen med familien Kneppelhout, der også var på visit.

Opholdet i Amsterdam har formentlig gjort Boye godt og bekræftede også, at han aldrig helt tabte kærligheden til arkæologien. Allerede i slutningen af august måned rejser Boye til det sydlige Halland på foranledning af den svenske ritmester og ordfører ved Hallands Fornminnes-Förening, Peter von Möller, for at udgrave og undersøge en større højgruppe »Ättehögar« ved Dömmestorp gods. Gravhøjene, som fordelte sig på to grupper, bestod sammenlagt af atten høje, hvoraf kun en af højene tidligere var undersøgt, mens resten endnu var urørte. Sammenlagt fremdrog han 67 grave, hvoraf de fem var skeletgrave, mens de resterende 62 var urnegrave. I »Burrehög« fandt Boye foruden en bronzedolk også en træskede, som

begge blev restaureret af museumsconservator Steffens i København. Alle fundene blev senere oversendt til Riksmuseet i Stockholm. Udgravningerne varede frem til begyndelsen af september måned og fortsatte i slutningen af maj og begyndelsen af juni måned 1869.³⁸ Boye når derfor lige akkurat hjem, før han senere på året kan deltage som medlem af den danske komite i den internationale Antropologi- og Arkæologikongres i København fra den 27. august til den 5. september. Sammen med juristen og skribenten Theodor Hindenburg dækker Boye kongressens begivenheder i »Dagbladet Fædrelandet« og optakten til kongressen først på året.³⁹ Men kærligheden til Sønderjylland og det gamle grænseland trækker, og snart efter drager Boye permanent til Haderslev for derfra at virke som freelance skribent ved »Dagbladet Dannevirke«.⁴⁰

Freelance skribent ved »Dannevirke«

I begyndelsen af 1868 havde den tidligere borgmester i Eckernförde og herredsfoged i Haderslev, H.R. Hiort-Lorenzen, overtaget posten som chefredaktør ved »Haderslev Avis«, som han snart efter omdøbte til »Dannevirke«. Den generelle følelseladede politiske situation i landsdelen medførte flere gange, at bladet beslaglagdes og Hiort-Lorenzen selv dømtes efter straffelovens § 100 »Om Ophidselse af Statsborgere«. Gennem årene fulgte flere lignende domme og injuriersager fra kredsretten i Flensborg, som bl.a. medførte fængsling i kortere eller længere perioder. I sin tid som chefredaktør sad Hiort-Lorenzen sammenlagt fængslet i 9 ¼ måned frem til sin udvisningsdom den 15. november 1877. Under et af fængselsopholdene i 1874 på loftskammeret af det gamle amtsfængsel i Haderslev fik Hiort-Lorenzen tilladelse til også at få besøg af sine redaktionsmedarbejdere.⁴¹ Boye har formentlig ved samme lejlighed også besøgt Hiort-Lorenzen, men ellers ser og hører vi kun meget lidt til Boye selv i disse år. Hans indlæg og artikler i »Dannevirke« er alle usignede, men det udprægede arkæologisk-etnografiske indhold må overvejende tilskrives Boye. Som vi senere skal se, er der andre årsager til hans ophold i Sønderjylland, hvor tilknytningen til Hiort-Lorenzen og »Dannevirke« mere får karakter af at være et levebrød.⁴²

Dækningen af den internationale Antropologi- og Arkæologikongres i København er imidlertid det mest omfattende eksempel på Boyes freelance skrivi i »Dannevirke«. Artiklerne blev bragt i dagene fra den 28. august til den 8. september og indeholder så detaljerede oplysninger, at de kun kan være skrevet af en af de tilstedeværende. I det første indlæg omtales åbningshøjtideligheden i universitetets solemnitetsaal, hvor der til lejligheden er »ophængt en stor Mængde Tegninger og Akvareller af Gravhøie og Gravkamre navnlig fra Steenalderen; efter disse følge nye Afbildninger af

de vigtigste og interessanteste Oldsager, som ere fundne i de berømte Moser i Sønderbrarup i Angel og ved Sottrup i Sundeved (Thorsbjerg og Nydam moser)«. Desuden fandtes der en række afbildninger fra »et rigt og mærkeligt Fund fra Hallstadt i Østerrig, som danne Overgangen mellem Bronze- og Jernalderen«. Åbningsceremonien startede kl. 13, hvor medlemmer af ministeriet, professorerne og de udenlandske gæster var mødt frem, og kl. 13.15 mødte kongefamilien op og blev modtaget af komiteens præsident Worsaae, der holdt et elegant foredrag på fransk!⁴³ I dagene efter berettes om flere af deltagernes indlæg, deriblandt rigsantikvar Hildebrand, der beviste, at »de paa Norge og Sveriges Klippevægge saa hyppig forekomne Beskriftninger maae hidrøre fra Broncealderen«. ⁴⁴ På en af kongressens sidste dage fortælles om deltagernes udflugter bl.a. til jættestuen ved Øm nær Roskilde samt køkkenmøddingen ved Sølager. Deltagerne mødtes »foran Banegaarden paa Hestetorvet hvor der holdt lange Rækker af smukke og bekvemme Kjøretøjer og deriblandt ikke faa herskabelige Ekvipager«. Med tog fortsatte udflugten over Roskilde til jættestuen ved Øm, som var et af udflugtens mål. Herefter følger en beskrivelse af højen og dens anvendelse i stenalderen. »Efter Frokosten besøgte Kongressens Medlemmer Ledreborg og droge saa tilbage til Roskilde, hvor Domkirken endnu engang blev besøgt«. ⁴⁵ På kongressens sidste dag afslutter Worsaae mødet med en lang takketale, hvorunder han af Hildebrand på kongresdeltagernes vegne får overdraget et fotoalbum med kongresmedlemmerne. »Worsaae tog imod Albumet med hjertelig Tak og udtalte, at det var den kjæreste Gave, han i sit Liv havde modtaget«. ⁴⁶

Selvom Boye officielt ernærede sig som skribent og senere redaktionssekretær ved »Dannevirke«, synes hans hovedbeskæftigelse i højere grad at være undersøgelsen af de sønderjyske bronzealdergravhøje, der før 1864 havde været udsat for gravrøveri eller kun sporadisk var blevet undersøgt af ikke fagfolk. Ved siden af sit freelance skriveri sætter Boye sig det mål at indsamle så mange oplysninger som muligt om disse ofte nedbrudte eller nu helt bortgravede høje. En af måderne var bl.a. at annoncere efter »Træstammer anvendte som Ligkister« i de syd- og sønderjyske dagblade. I et uddrag fra »Varde Avis« den 10. juli 1869 kan man læse følgende: »Vi have imidlertid Grund til at formode, at der i flere vesterjydske Kirker mulig opbevares saadanne Ligkister, og vi tillade os derfor i Videnskabens Interesse at rette den Anmodning til vore læsere, om Nogen skulde vide, om spaltede og udhulede Træstammer, anvendte som Ligkister, findes i vesterjydske Kirker. I bekræftende Fald anmode vi Vedkommende om at sende en Oplysning desangaende til Hr. Vilhelm Boye, under Adressen Dannevirkes Kontor, Haderslev«. En anden måde var at spørge de lokale gård ejere ud om evt. fund af oldsager, hvorunder Boye tilsyneladende yndede at præsentere sig med ordene: »Mit navn er Boye, jeg graver dysser og gamle høje«. ⁴⁷ Det er unægtelig et omfattende arbejde, Boye påbegynder,

men uden hans indsats og initiativ var vores viden om mange af de sønderjyske gravhøje i dag ganske enkelt glemt. Selv om de indsamlede oplysninger oftest ikke er særligt fyldestgørende, idet de overvejende bygger på de lokales hukommelse, må indsatsen dog betragtes som en pionerindsats, eftersom fredningsarbejdet i disse år generelt gik tungt, og befolkningens bevidsthed om dets nytte ligeledes lod meget tilbage.

Allerede i 1869 indhenter Boye således oplysninger om den i 1863 udgravede høj Flødhøj, hvis fund på daværende tidspunkt oversendtes til kong Frederik VII. Boye havde fået underretning om, at undersøgelsen var foretaget af usagkyndige, nemlig af den daværende sognepræst pastor Dreyer og skolelærer Madsen. Under udgravningen var kisten da også gået til grunde, men i tide formår Boye at indsamle tilstrækkelige oplysninger om fundet, så han kan skrive en egentlig beretning både om højens mål og tolkning af fundene. I beretningen understreger Boye da også nødvendigheden af fagfolks tilstedeværelse og »hvor uheldigt det er, at Usagkyndige indlade sig paa slige Foretagender«. ⁴⁸

Senere samme år modtager Boye oplysninger om fundet af en egekiste ved Dybvadgård nord for Åbenrå, som allerede i 1864 blev delvist udgravet af prins Friedrich Carl af Preussen. Under udgravningen fandt prinsens soldater urner med brændte ben og en egekiste, som de mente var en båd. Kisten bliver herefter ført til Museum für Völkerkunde i Berlin. I 1875 får Boye lejlighed til at besigtige højen, og i sin stræben efter at indhente så mange tabte oplysninger som muligt skriver han direkte til prins Friedrich Carl og får i tilgift både et fotografi og en beskrivelse tilsendt affattet af dr. Voss i Berlin. ⁴⁹ Kisten findes ikke længere bevaret. Kun en enkelt tegning og selve beskrivelsen er bevaret.

I årene 1874 og 1875 opmåler Boye resterne af en højgruppe mellem Vester Vamdrup og Havdrup, idet flere af dem var delvist sløjfede eller bortgravede til fyld. På vegne af Oldnordisk Museum får Boye samtidig lejlighed til at udgrave én af disse høje beliggende lidt sydvest for Guldhøj. ⁵⁰ Forbindelsen med Oldnordisk Museum var ikke helt opgivet, og Boye har velsagtens følt, at både de indsamlede oplysninger og fund i højere grad måtte komme museet til gode end tilfalde de preussiske myndigheder. Igen i 1876 foretager Boye flere besigtigelser og undersøgelser af en række gravhøje, deriblandt Lille Dragshøj, Toppehøj og Fladshøj, hvoraf sidstnævnte atter undersøgtes i 1892. ⁵¹ En høj ved gården Stampelund blev ligeledes undersøgt, hvor gårdens ejer, J. Nielsen, tilbage i 1840'erne havde ophugget egekisten og brugt tømmeret til loftet over gårdens kreaturstald! Samme år foretager Boye en besigtigelse af højgruppen Tvillingehøj, der tidligere var blevet udgravet af de lokale, som havde fundet et sværd, hvoraf kun to stykker var tilbage, da Boye besøgte levningerne. Formentlig kort tid før Boye forlader Sønderjylland og den noget anspændte situation på »Dannevirke« i 1877, modtager han en sidste indberetning, denne gang fra gårdejer Niels

Hansen i Maltbæk, om en næsten bortpløjet høj ved Foldingbro. Selv om Boye ikke selv når ud til fundstedet, havde Niels Hansen derimod i tide sørget for både at kortlægge og opmåle højen og kunne tilmed oplyse om tilstanden af de øvrige gravhøje i området.⁵²

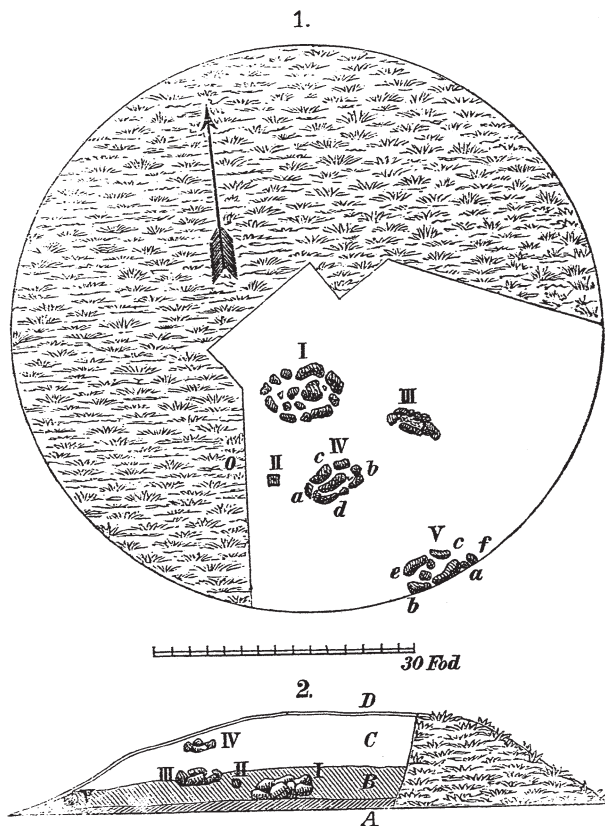
Gennem næsten otte år formåede Boye at indsamle en betydelig mængde oplysninger om de sønderjyske gravhøje, men arbejdet var ikke uden risiko, idet flere af »missionerne« mere havde karakter af at undgå de preussiske myndigheder og deres potentielle beslaglæggelse af de oldsager, som Boye fra tid til anden illegalt oversendte til museet i København. Boye havde derfor måttet alliere sig med de lokale, hvilket formentlig ikke har voldt problemer blandt den overvejende dansksindede befolkning.⁵³

Oldsagssamlingen på Herlufsholm og Århus Museum

I september og oktober måned 1874 fik den daværende forstander, C. Hall ved Herlufsholm, Vilhelm Boye til at ordne skolens oldsagssamling, der i næsten to årtier blot havde stået opmagasineret i den nederste etage af klosterbygningens østlige fløj. Kammerråd Herman Bang havde i 1858 lagt grunden til samlingen ved at skænke skolen sin private samling af genstande fra stenalderen. Mere end tohundrede oldsager blev dengang skænket skolen, og allerede året efter føjedes der flere til. Med årene indgik flere oldsager fra private deriblandt genstande fra skovrider V. Bang på Høfdinggård, forpagter Ph. Borries på Søholm og proprietær Staun til Englerup. Samlingen var i løbet af få år forøget betragteligt og behøvede derfor en gennemgribende nyordning efter det nyeste treperiodesystem. Værelset, hvori oldsagerne var opmagasineret, var ikke stort nok, hvorfor der blev indrettet et særligt rum. I forbindelse med nyordningen af samlingen blev der samtidigt sat midler af til også at foretage en systematisk undersøgelse af en nærliggende bronzealdergravhøj ved Grimstrup »for at Samlingen kunde komme i Besiddelse af et med videnskabelig Omhu gjort Fund« (fig. 5).⁵⁴ Udgravningen blev ledet af Boye i dagene fra den 17. til den 22. september 1874. Indholdet af gravhøjen var dog yderst sparsomt og bestod overvejende af urner med brændte ben, men undersøgelsen blev nøje dokumenteret, og en række tegninger blev udført af skolens tegnelærer R. Bertelsen. Herefter gik Boye i gang med at omordne og nyopstille samlingen i de seks skabe, som var stillet til rådighed for de henvend ettsinde numre, samlingen rummede. Hver genstandstype indenfor hver kulturperiode blev opstillet således, at våben og smykker stod hver for sig, mens samlede fund blev udstillet separat. Størst var dog samlingen af genstande fra stenalderen, som fyldte ikke mindre end fem skabe, men da fik

Fig. 5. Grundplan og tværsnit af bronzealderhøjen ved Grimstrup, som Boye fik til opgave at udgrave i 1874, mens han arbejdede på nyopstillingen af Herlufsholm Skoles oldsagssamling. I dag er samlingen atter nyordnet og genopstillet i helt nye omgivelser og med nye montre. – Efter Boye 1875, planche I.

Plan and section of the Bronze Age barrow at Grimstrup, which Boye was deputed to excavate in 1874 while he was working on the new display of antiquities at Herlufholm School. Today the collection has once more been reorganised and is now displayed completely reorganised and in new surroundings.

man også mulighed for at danne sig et indtryk af både kystfund, fund fra køkkenmøddingerne og gravfund. Udstillingen af bronzealderens redskaber var derimod underrepræsenteret, men Boye forklarer det med, at »da de [bronzerne] let angribes af Ir og ofte ødelægges af Finderen, er det forklarligt, at de langt fra ere saa stærkt repræsenterede som Stensagerne«. Bronzealderudstillingen rummede derfor færre bronzer, men derimod flere lerkar. Jernalderens redskaber var næsten ikke repræsenterede og bestod hovedsageligt af hvæssesten, et skålformet spænde og et sortbrændt lerkar.⁵⁵

Ordningen og nyopstillingen af Herlufsholmsamlingen skal ses på baggrund af tidens mode, hvor større herregårdssamlinger etableredes som en art statussymboler, der ikke kun var udtryk for mondæn indretning, men også havde åndelige og faglige drivkræfter. Henry Petersen, der senere blev Boyes nære ven og betroede, blev på dette tidspunkt udpeget af Herbst til at bistå Sehested med at systematisere sin samling på godset Broholm. Intet tyder dog på, at Herbst har anbefalet Boye til forstander Hall. Alle-rede under udgravningen af gravhøjene ved Pederstrup i 1863 og 1865 var

Boye kommet i forbindelse med den oldsagsinteresserede kammerråd Bang og derigennem fået en glimrende førstehåndsviden om den samling, som Bang forærede skolen. Det er derfor næppe kommet som nogen overraskelse for Boye, da forstander Hall rettede henvendelse til ham med anmodning om at forestå en nyopstilling og registrering af samlingen. Igen i august måned 1895 vender Boye tilbage til Herlufsholm, men denne gang for en kortere periode for at registrere en mindre samling af historiske genstande, som skolens rektor Backe havde liggende, deriblandt et middelalderligt sigil.⁵⁶

I november måned, samme år som Boye arbejder på Herlufsholm, udkommer hans bemærkelsesværdige lille skrift »Veiledning til Udgravning af Oldsager og deres foreløbige Behandling«, som blev udgivet på foranledning af Selskabet for Den historisk-antikvariske Samling i Århus. I skriftet redegør Boye for flere feltarkæologiske konserverings- og bevaringsmetoder, hvor »Udgravning af flere Grunde ikke kan udsættes«. Boyes vejledning er den første af sin art, og man fornemmer tydeligt hans tætte forbindelse til Herbst, der havde bistået med skriftets faglige indhold. Herbsts forsøg og ekspertise med oldsagskonservering havde allerede tidligt manifesteret sig bl.a. i *Antikvarisk Tidsskrift* for 1860, hvor han præsenterer en metode til »Bevaring af Træoldsager fundne i Moser« ved at koge genstandene i linolie. Samtidig deltog han i det første egentlige forsøg på feltkonservering under udgravningen af bronzealderhøjen Hvidegaard ved Lyngby nord for København i 1845. Her lykkedes det at bevare både en træskede og et stykke klæde ved påsmøring af schellakfernis, så de ikke opløstes.⁵⁷ At Herbst i disse år virker som en art konsulent, ikke kun for Boye, ses også af hans korrespondance med Henry Petersen, hvor han bl.a. i 1875 meget indgående beskriver de metoder, der egner sig bedst til konservering af jern.⁵⁸ Boyes skrift rummer derfor en for tiden meget udførlig og detaljeret førstehånds vejledning, om end han understreger, at vejledningen er ment som forebyggende, før sagkyndig hjælp er til stede.

Tilknytningen til den antikvariske samling eller »Oldkammeret« i Århus var ikke tilfældig. Boyes fortid på Oldnordisk Museum havde tidligt sat ham i forbindelse med den senere drivkraft bag oprettelsen af den antikvariske samling i Århus, nemlig adjunkt Edvard Erslev. Boye var blevet knyttet til museet i 1871, hvor han bl.a. nyopstiller samlingen og påtænker udgivelsen af en vejledning for besøgende. Museet havde nu fået en helt ny profil og syntes atter på vej frem efter en stilstandsperiode.

Samme år, som Boye knyttedes til Oldkammeret, havde gårdmand Søren Ovesen i april måned henvendt sig til museet med nogle bronzesager, som han havde fundet ved at køre fyld bort fra en høj på sin mark. Ved at grave i højen havde han fundet en kiste, hvori sagerne havde ligget. Højen var Borum Eshøj. Et medlem af bestyrelsen, A. Simesen, havde taget imod fundene og sammen med Boye, der opholdt sig i Århus, drager

de til Borum for at besigtige højen og dens tilstand. De opmåler og undersøger den del af højen, som Ovesen havde udgravet, men herefter udspiller der sig en højst penibel sag mellem gårdejer Ovesen og Oldnordisk Museum. Egentlig var højen offentlig ejendom, og Ovesen havde dermed forbrudt sig på fredningsbestemmelser ved at grave i højen! Ovesen trues med sagsanlæg og hænges offentlig ud i både »Dagbladet« og »Berlingske Tidende« godt hjulpet af Worsaae, der på det nærmeste hidser en stemning op på trods af de noget uklare fredningsregulativer. Sagen ender alligevel med, at fredningen officielt ophæves af Kulturministeriet, og den første systematiske udgravning af højen foretages under ledelse af Engelhardt, hvilket dog først skete i 1875.⁵⁹ Under den ophedede debat deltager hverken bestyrelsen for Oldkammeret i Århus eller Boye selv formentlig af frygt for at rage uklar med museet i København. Hermed har Worsaae haft lejlighed til både at manifestere sin egen position og samtidig påtale den manglende faglige ekspertise på provinsmuseet. Hvorvidt Worsaae havde Boye i tankerne er ikke usandsynligt, eftersom han personligt overdrager Engelhardt opgaven at lede udgravningen af Borum Eshøj og ikke repræsentanter for museet i Århus.⁶⁰ På trods af det anspændte forhold mellem de to museer var Boye i 1872 blevet optaget som medlem af bestyrelsen for Århus Museum, hvilket nok er blevet opfattet som både taktløst og dristigt i København, men derimod en gevinst for museet i Århus.

Boye kom således til at fungere som medlem af bestyrelsen frem til 1876 og virkede nærmest som en art museumsinspektør til trods for, at han samtidigt fungerede som skribent ved »Dannevirke« i Haderslev. Det mest gennemgribende arbejde, Boye påtager sig for museet, er en komplet registrering over samlingens genstande fra både forhistorisk og historisk tid. Et arbejde Boye ikke var uvant med fra sin tid på Oldnordisk Museum.⁶¹ Tilknytningen til Århus gav ligeledes Boye den mulighed, at han udadtil kunne fremstå med et officielt embede og ikke med direkte tilknytning til Dannevirke-redaktionen. Set i lyset af tidens følelsesladede grænsepolitiske debat og Boyes noget dulgte missioner i det sønderjyske har han samtidig kunnet undgå direkte konfrontationer med de nordtyske myndigheder.

Arkæologisk journalist og Frijsenborgsamlingen

I 1876 forlader Boye sin bestyrelsespost ved museet i Århus. Den fortsatte uro på »Dannevirke« og Hiort-Lorenzens tiltagende konfrontationer med kredsretten i Flensborg har formentlig fået Boye til at overveje sin stilling ved bladet. Det ender med en udvisningsdom til Hiort-Lorenzen, der samtidig sælger sine aktier i »Dannevirke« for derefter at indtage posten som chefredaktør på »Nationaltidende« i København. Boye har formentlig heller ikke følt sig for sikker i det sønderjyske, hvorfor han også vælger at

Fig. 6. I 1879 ægter Boye den tolv år yngre Mimi Drachmann, søster til digteren Holger Drachmann. Parret flyttede ind i en lille lejlighed i Rigensgade nr. 26 i København. Begge billeder er udaterede, men er sandsynligvis taget i slutningen af 1870'erne. – Det Kongelige Bibliotek.

In 1879 Boye married Mimi Drachmann, twelve years younger than himself and sister of the poet Holger Drachmann. The couple moved into a small flat at no. 26 Risensgade in Copenhagen. Neither picture is dated, but they were probably taken towards the end of the 1870s.

rejse til København i begyndelsen af 1878, og gifter sig året efter med Mimi Drachmann, søster til digteren Holger Drachmann (fig. 6). Sammen får de sønnen Gunnar Styhr Boye, der dog ikke træder i sin faders fodspor, men bliver bankier og vekselerer i Den Danske Landmandsbank.

Ikke overraskende ansættes Vilhelm Boye ved »Nationaltidende«, hvor han redigerer bladets »Arkæologiske og Ethnografiske Meddelelser« frem til 1885. I de syv år, Boye arbejder på bladet, udkommer ikke mindre end 150 numre af Meddelelser, hvoraf Boye skriver mere end 400 sider selv. Artiklerne omhandler mangeartede arkæologisk-etnografiske emner som »Ægyptens ældgamle Kulturer«, »En Kobberalder i Norden« og en artikelserie i tre dele om »Udgravede Dysser og Høje«. Med udgangspunkt i museet i Viborg skriver han i 1893 en artikel om betydningen af provins-

museernes samlinger og virke for den arkæologiske forskning. Især fremhæver han fundene af egekister fra bronzealderen, som takket være disse lokalmuseers indsats ellers ville være gået tabt. Desuden bringer han i 1895 et indlæg om »Samlingen af Oldsager paa Herlufsholm«, der nu rummer mere end 2000 oldsager og i 1896 en bemærkelsesværdig artikel om »Falske Oldsager«, »som forekomme ikke blot i Europa i stor Mængde«. Alle artiklerne er uden illustrationer i modsætning til tidens mere folkelige magasin »Illustreret Tidende« og har derfor stillet nok så store krav til læseren.

Foruden arbejdet som arkæologisk journalist knyttes Boye i 1880 til »Læseselskabet Athenæum« som bibliotekar. Det er måske ikke tilfældigt, eftersom læseselskabet var blevet oprettet på initiativ af Jonas Collin, der sammen med en række prominente ledere fra datidens københavnske erhvervsliv og akademiske kredse ønskede at stifte en litterær upolitisk forening med foregangsbillede i de engelske »clubs«. Foreningen kom dog mest til at virke som bibliotek og folkeligt oplysningscentrum, om end størsteparten af medlemmerne måtte findes blandt samfundets bedre borgerskab. Udlånsvirksomheden blev alligevel »Athenæums« mest betydningsfulde, og allerede i midten af 1840'erne rummede biblioteket da også mere end 15.000 bind. Gennem årene udsendte foreningen kataloger over selskabets udlånsbøger, der foruden en stor mængde samtidig skønlitteratur også rummede værker fra samtlige videnskabelige discipliner. Desværre ved vi ikke meget om Boyes arbejde for læseselskabet, men hans sans for systematik og registreringsarbejde in mente må vi forestille os, at han har deltaget i udarbejdelsen og revideringen af de udsendte kataloger. Heraf fremgår også, at Boyes egne skrifter naturligt indgik i foreningens bibliotek. Desuden har han utvivlsomt også deltaget i de skiftende arrangementer og foredrag, som annonceredes offentligt frem til 1885, hvor han endelig ansættes ved Oldnordisk Museum.⁶²

Forinden i 1882 får Boye af lensgreve Emil Frijs til Frijsenborg overdraget arbejdet med at katalogisere og systematisere godsets samling af genstande fra oldtid og middelalder, der stammede fra området omkring Søborg Sø og slotsruin i Nordsjælland. Lensgreven havde erhvervet Søborg Sø i 1872 af den daværende ejer, L.N. Bregendahl. Siden 1793 var søen forsøgt udtørret, idet de omliggende marker fra tid til anden oversvømmedes og skadede afgrøderne. En kanal ud til Gilleleje var gravet, men først i 1887 lykkedes det lensgreve Emil Frijs ved hjælp af løjtnant P.B. Feilberg at udtørre søen helt. Herefter beplantedes selve borgholmen, hvilket senere forårsagede ødelæggelser af det gamle murværk. Under udtørningsarbejdet var der fra tid til anden fundet flere oldsager og en hel del genstande fra middelalderen, deriblandt flere sværd. Desuden var der også fundet enkelte prene og skafthuløkser fra Kongemose- og Ertebøllekulturen og et enkelt bronzehængekar med sirlige spiralmønstre fra bronzealderen (fig. 7). En sølv mønt slået i Lund 1228-1252 blev af lensgreven

Fig. 7. Et lille udvalg af de stenalderredskaber, der under udtørringen af Søborg Sø i Nordsjælland fra tid til anden var kommet for dagen, og som Boye registrerede for lensgreve Frijs til Frijsenborg i 1882. – Efter Boye 1882, planche I.

A small selection of the stone tools that were recovered at various times during the draining of Søborg Lake in northern Zealand, and which Boye catalogued for Count Frijs of Frijsenborg in 1882.

overdraget til Herbst, der lod den indgå i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Bensagerne fik Boye zoologen Japetus Steenstrup til at artsbestemme, og afbildningerne til sit lille skrift, der udkom i december samme år under titlen »Fund af Gjenstande fra Oldtiden og Middelalderen i og ved Søborg Sø«, stod kaptajn A.P. Madsen for. Skriftet indeholder i øvrigt nogle af de første fotografiske gengivelser af danske oldsager, der kendes. Flere af genstandene overgik senere til Oldnordisk Museum og indlemmedes med de sager, som Frederik VII havde ladet udgrave på selve borgholmen i 1850.⁶³

Museumsassistent og arkivar ved Nationalmuseet

Med Worsaaes død i 1885 kunne C.F. Herbst endelig tiltræde stillingen som museets ny leder. Næsten tyve år havde han ventet på sin udnævnelse, og han fik nu mulighed for at samle den yngre generation af oldgranskere omkring sig, som i de forgange år enten var blevet forbigået eller kun vanskeligt havde opnået en stilling ved museet. Unge og ambitiøse oldforskere som Sophus Müller og Henry Petersen havde begge tidligt markeret sig overfor Herbst, der, ifølge ham selv, dog ofte måtte døje med deres omflakkende og urolige sind! Allerede i 1870 blev Henry Petersen tilknyttet museet for derefter at afslutte sin magisterkonferens i Nordisk Oldtidsvidenskab i 1873 med emnet »En Udsigt efter de nyeste Undersøgelser over Jernalderens Optræden og forskellige Udviklingstrin i Norden«, men han blev først officielt ansat på museet i 1879 med en årlig gage på 300 kroner. I hans egen levnedbeskrivelse fremgår det, at han i disse år hyppigt mødtes med Worsaae, »men en mere detaljeret Kundskab overfor Oldsager og Vejledning bibragtes mig dog ved mit Samarbejde med C.F. Herbst under indregistreringer af Oldsager i Museets Protokoller«. ⁶⁴ Herbst var utvivlsomt den bærende kraft, der forstod at engagere sine kollegaer, men øjensynligt manglede evnen til at slå bro mellem generationerne, hvilket da også medførte, at det til tider slog gnister imellem dem. Henry Petersen syntes flere gange at lægge ryg til og har måske på grund af sit korpulente ydre været et udsat mål: »Det vilde være meget ønskeligt om De havde Respect for de graa Haar, der dække den skaldede Isse, men af Deres letfærdige Tone i Deres Brev ser jeg ganske, at De ikke har den, og ligeledes fremgaar det klart af samme Deres Aands, at det ikke kan hjælpe at man lader Deres agtbare Fader give Dem paa Hovedet – hvilket i Parentes burde smigre Dem fordi det forudsætter, at man antager at De har et Hoved!« (fig. 8). ⁶⁵ At de unge oldgranskeres iver ligefrem har irriteret Herbst, fremgår ligeledes længere nede i samme brev, idet Henry Petersen forgæves har søgt efter Sophus Müller, hvortil Herbst svarer, at »hvor et Brev kan træffe S. Müller, er ikke godt at sige, thi han farer af sted, som en vis luftig

Fig. 8. Christian Frederik Herbst (1818-1911) havde tidligt dyrket både numismatikken og arkæologien. I 1843, da C.J. Thomsen ansatte ham som »assistent ved forevisningen«, opgav han sit juridiske studium og opnåede siden både at blive sekretær og inspektør ved Oldnordisk Museum for endelig i 1885, efter Worsaaes død, at udnævnes som direktør ved museet. Herbsts praktiske sans satte sine spor ikke mindst overfor både Boye og Henry Petersen, der begge nød godt af hans sagkyndige konserverings- og udgravningsekspertise. Herbsts tilstedeværelse under udgravningerne af Hvidegårdsfundet i 1848 og egekisterne fra Trindhøj og Kongshøj ved Vamdrup i 1861-62 bekræftede til fulde, at feltkonservering var mulig, men også en nødvendighed, hvis de arkæologiske fund skulle bevares for eftertiden. En metode som havde stor indflydelse på Boyes arkæologiske færdigheder og som samtidigt satte ham i stand til at skrive den første danske feltarkæologiske »Veiledning« i 1874. – Det Kongelige Bibliotek.

Christian Frederik Herbst (1818-1911) was an early student of both numismatics and archaeology. In 1843, when C.J. Thomsen appointed him a “display assistant”, he gave up his law studies and later became both secretary and inspector of ancient monuments at the Museum of Northern Antiquities. In 1885, after Worsaae’s death, he was appointed Director of the Museum. Herbst’s practical talents influenced both Boye and Henry Petersen, who both benefitted from his professional expertise in conservation and excavation. Herbst’s presence on site during the excavations at Hvidegård in 1848, and of the oak coffins at Trindhøj and Kongshøj at Vamdrup in 1861-62 made it quite clear that conservation in the field was not just possible but vitally necessary if archaeological finds were to be preserved for posterity. This practice strongly influenced Boye’s archaeological fieldwork, and also equipped him to write the first Danish manual in field archaeology in 1874.

Ting i et par Skindbukser!« Det er unægtelig helt nye ansigter, Boye møder, da han endelig den 1. oktober 1885 kan træde ind af døren som ansat ved museet i Prinsens Palais.

Det mangeårige forhold til Herbst havde årene forinden medført, at Boye i begyndelsen af 1880'erne kunne fungere som herredsberejser for museet. Herbst har sandsynligvis allerede på dette tidspunkt stillet Boye en ansættelse ved museet i udsigt og dermed også indikeret, at han selv denne gang ikke kunne forbigås, når en ny efterfølger til Worsaae skulle udpeges. De første herredsberejsninger, Boye foretager for museet, finder sted i juni og juli måned 1881, hvor han tilmed udgraver højgruppen Mikkelborg ved Hørsholm.⁶⁶ Her finder han bl.a. en stenkiste, der indeholdt et helt skelet og en bronzefibel. I årene herefter fortsætter Boye sine berejsninger især i Nordsjælland, og som oftest er han ledsaget af maleren Emmerly Rondahl, der tegnede fortidsminderne.⁶⁷ Flere af tegningerne blev desuden bragt i »Illustreret Tidende« deriblandt »Gunnars Høj« ved Vallerød i Hørsholm, som Boye undersøgte i juli måned 1883. Året efter i 1884 undersøger og beskriver Boye to jættestuer og dyssen »Stumpedyse« i Sjælsølund ved Sjælsø, som ligeledes blev tegnet af Rondahl.⁶⁸ Efter sin ansættelse ved Oldnordisk Museum fortsatte Boye ufortrødent sine herredsberejsninger på Sjælland og blev hyppigt tilkaldt, når nye fund fra bronzealderens gravhøje så dagens lys.⁶⁹

I modsætning til Herbst finder Boye sig hurtigt til rette blandt det yngre team af medarbejdere og i særdeleshed med Henry Petersen (fig. 9). Igennem årene udviklede de et nært venskab og førte en til tider livlig korrespondance og begejstredes inderligt, når nye fund blev gjort. Dette kommer især til udtryk under udgravningen af Guldhøj i juli måned 1891. Boye havde siden sit ophold i Sønderjylland fået et indgående kendskab til landsdelens gravhøje og sikkert også haft en formodning om, at denne engang så mægtige høj måtte indeholde noget særligt. Højen havde oprindeligt været mere end 30 m i diameter og hen ved 5 m høj, men det monumentale anlæg var i de senere år blevet ødelagt og beskadiget så meget ved pløjning, at adskillige meter nu var bortgravet. Boye fik da mulighed for at udgrave højen, og efterhånden som gravningen skred frem, viste det sig, at den rummede nogle af de mest værdifulde genstande fra dansk bronzealder, der endnu var udgravede, deriblandt hele tre egekister og en fornem klapstol. Fundet og de enkelte genstande er udførligt gengivet af Boye i hans hovedværk »Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark«, hvori han skriver: »Det er muligt, at de tre Kister have indesluttet Ligene af en familie (Forældrene og et lille Barn). De forefundne Huggespaaner gjøre det sandsynligt, at idetmindste Kisterne A og C ere forfærdigede omtrent paa de Steder, hvor de fandtes. Det lader til, at Moderen og Barnet ere blevne høisatte paa samme Tid, da deres Kister stode saa tætte ved hinanden. Først efterat alle tre Kister ere blevne høidækkede, ere de blevne

Fig. 9. Henry Petersen (1849-96) havde fra barnsben af interesseret sig for Nordens oldtids-historie stærkt inspireret af forfatteren B.S. Ingemann. Tilskyndet af sin fader, J.C. Ludvig Petersen, der i 1850'erne havde anlagt en omfattende oldsagssamling, påbegyndte den unge Henry Petersen studiet i Nordisk Oldtidsvidenskab, som afsluttedes i 1873. Fra oktober 1870 blev han tilknyttet Oldnordisk Museum, hvor han mødtes med tidens arkæologiske profiler Worsaae og Herbst. Den 2. april 1879 blev han fastansat ved museet og, som Boye, i begyndelsen af 1880'erne sendt ud på utallige herredsberejsninger. Efter Worsaaes død i 1885 udnævntes han til inspektør for de Antikvariske Mindesmærkers Bevaring og valgtes samtidigt til medlem af det særlige kirkesyn for endelig i 1892 at udnævnes til direktør for museets 2. afdeling eller historisk afdeling. – Det Kongelige Bibliotek.

Henry Petersen (1849-96) had been interested in Scandinavian prehistory since his childhood, inspired by the author B.S. Ingemann. Supported by his father J.C. Ludvig Petersen, who had established an important collection of antiquities in the 1850s, the young Henry Petersen began a study of Scandinavian prehistory which he completed in 1873. He joined the Museum of Northern Antiquities in October 1870, where he met the then dominating figures of Worsaae and Herbst. He was given a permanent position at the Museum on 2nd April 1879, and, like Boye, was deatched on numerous trips round the provinces in the early 1880s. After Worsaae's death in 1885 he was appointed Inspector for the Preservation of Ancient Monuments, and at the same time became a member of the special committee for churches. In 1892 he finally became director of the Second or Historical Section of the Museum.

Fig. 10. Under oplukningen af Guldhøjkisten i 1892 havde Boye ingen tegner til rådighed, men den lokale fotograf, skolebestyrer Hansen fra Vamdrup, optog en serie fotografier, mens både Boye og Henry Petersen var til stede. Yderst til venstre ses Boye med den karakteristiske hvide murerhat, og ved siden af ham står Henry Petersen med den høje lyse hat. – Nationalmuseet.

Boye had no draughtsman present at the opening of the Guldhøj coffin in 1892, but the local photographer, a headmaster called Hansen from Vamdrup, took a series of photographs while Boye and Henry Petersen were both present. Boye stands on the far left with his characteristic white builder's cap, with Henry Petersen next to him in the tall white hat.

omgivne med en fælles Høi«. Med hensyn til klapstolen er Boye dog mindre sikker i sin tolkning, eftersom »det ligner en Klapstol, men paa Grund af Stavværkets Spinkelhed er det muligt, at det har været benyttet som en Slags Bord«. ⁷⁰ I Boyes gravebøger for juli måned 1891 kan vi følge arbejdet med udgravningen af Guldhøj, og selvom mange af iagttagelserne er nedskrevet hurtigt, har han alligevel gjort sig umage med at indmåle og beskrive selv de mindre genstande ledsaget af skitser. Pålstavskafte med rester af beviklinger og den tinbeslåede skål af valbirk har især tiltrukket sig hans opmærksomhed. Selv den lille bronzefibula er nøje beskrevet og opmålt. ⁷¹

Imidlertid havde Boye under udgravningen ingen tegner til rådighed, men derimod en lokal fotograf, der gengav nogle af episoderne under oplukningen af den første egekiste. Det var skolebestyrer Hansen fra Vamdrup, der fungerede som fotograf. Billederne er de første, der nogensinde blev taget under en udgravning, på trods af at fotografiet på dette tidspunkt ikke var noget nyt. På billederne ses foruden graverne også Boye selv med den karakteristiske hvide murerhat og Henry Petersen med de små briller og den høje mørke hat. Henry Petersen var kommet til Guldhøj for at »stå mig bi ved dens Aabning og ved Optagelsen af Gjenstandene« (fig.10). På trods af det dårlige vejr under udgravningen, det regnede det meste af tiden, kan det ikke overskygge den begejstring og umiddelbare glæde, Henry Petersen efterfølgende giver udtryk for i et brev til Boye, efter at alle genstandene var ankommet til museet i København. Under udpakningen havde Henry Petersen lejlighed til at studere de enkelte genstande nøjere og bemærker foruden pålstavskaftet med »tydelige mærker af beviklinger« og »haaret som paa Ynglingen i Borum Eshøi« også den fornemme klapstol: »Stolen aah! Magnifique«. ⁷² At Boye og Henry Petersen også havde tid til hyggestunder fremgår af Petersens brev, hvori han nævner, at han for øvrigt skylder for både vogn og øl i kroen!

De sidste leveår og hovedværket

I forbindelse med Nationalmuseets nyordning bliver Boye den 1. april 1892 ansat som 1. assistent ved Nationalmuseets 2. afdeling under Henry Petersen. Herfra fører han tilsyn med museets arkiv og bibliotek, men det er især feltstudier og fortsatte berejsninger, som kommer til at kendetegne hans virke i disse år.

Da den lille bronzealderhøj, hvorpå Glavendrup-runestenen var rejst i 1864, næsten var helt bortpløjet, besigtiger Boye i 1892 både højen og den tilstødende skibssætning. Selvom jordstykket var fredet, var begge anlæg i et sådant forfald, at en restaurering og undersøgelse var nødvendig. Samme år foretager Boye en mindre udgravning af højen og afdækker to af i alt fire urnegrave med brændte ben fra den yngre bronzealder (grav A og B). Året efter i oktober måned rejser han atter til Glavendrup og indlogerer sig på Skamby præstegård for at iværksætte en restaurering af skibssætningen. Stenene lå både væltede og spredte, og højen selv var uegnet som fundament for opstilling af runestenen. I et brev til Henry Petersen samme måned skriver Boye, at det er nødvendigt »at slaa sten til fundamenteringen«. At flytte runestenen er ej heller ligetil og »kræver tilvejebringelse af meget Tømmer. Stenen maa dog ikke ligge hen Vinteren over paa Marken, da dette vil skade den og dels fordi det vil fremkalde ond Omtale« (fig. 11). Folkeovertroen havde stadig næring rundt om i landet, og Boye anbefaler

Fig. 11. Opgaven med at restaurere runemindesmærket ved Glavendrup på Nordfyn i 1892 fik uheldigvis den konsekvens, at Boye atter placerede runestenen på toppen af den lille høj, som gengivet på dette fotografi fra 1892. – Odense Bys Museer.

The task of restoring the runic monument at Glavendrup on northern Fyn in 1892 had the unfortunate consequence that Boye replaced the runestone on the top of the small mound, as reproduced in this 1892 photo.

da også, at stenen opbevares vinteren over i den nærliggende kirke.⁷³ Sammen med pastor Engholm foreslår han Henry Petersen, at runestenen opstilles på den lille høj i den vestlige ende af skibssætningen. Imidlertid kender vi ikke ordlyden af hans svar, men resultatet af restaureringen blev, at der opkastedes en ny høj, hvorpå runestenen blev opstillet, og de øvrige sten i selve skibssætningen rettedes op. Noget tyder dog på, at restaureringsarbejdet ikke har været udført med tilstrækkelig omhu og respekt for anlæggets oprindelige udformning, for ifølge Ludvig Wimmer, der selv besøgte mindesmærket i 1900, har skibssætningen »særlig i den vestlige ende, fået en urigtig form, idet runestenen er stillet helt uden for den i stedet for at danne det yderste led i den. Heller ikke den nyopkastede høj, på hvilken runestenen er stillet, svarer ganske til den gamle, som var betydelig lavere, så at runestenen på dens top naturlig kunde slutte sig til de øvrige stene i skibssætningen som den yderste sten mod vest.«⁷⁴ Runestenen har oprindeligt stået som vestlig stævnsten og ikke på en forhøjning, men Boye har ment, at det var den bedste måde at sikre stenens fundamentering ved at anlægge en kunstig forhøjning. Man fornemmer, tiden har været knap, og årstiden har været ugunstig for videre tiltag herunder en undersøgelse af selve skibssætningen, der ved restaureringen i 1958 viste

sig at indeholde ikke mindre end ni brandpletter og to ildsteder, men ingen central vikingegrav. At årstiden har præget Boyes indsats kan ikke undre den, der selv har prøvet at foretage udgravninger i regn og kulde!

Dette var derimod ikke tilfældet, da Boye i slutningen af marts og begyndelsen af april måned 1894 i strålende solskin ledede udgravningen af Valdemar den Stores borgruin Tårnborg ved Korsør Nor på Sydvestsjælland. Anlægget med dets kvadratiske grundplan blev nøje undersøgt og tegnet af kaptajn A.P. Madsen. På samme tidspunkt havde kammerherre A. Oxholm foretaget en mindre udgravning af bronzealderhøjen Tårnholm ikke langt fra Tårnborg ruin og fundet en egekiste med resterne af et kvindeligt (grav A), der både indeholdt en fin halskrave, en bælteplade og en lille bronzedolk. Boye underrettedes straks herom og kunne i forbindelse med sine undersøgelser ved Tårnborg drage til Tårnholm og forestå en ny undersøgelse af højen, hvori A.P. Madsen også deltog. Herved afdækkedes endnu en egekiste (grav B), der var knap så righoldig som den første, idet der blot var bevaret en sværdklinge (fig.12). Undersøgelsen afsluttedes dog først året efter, hvor Boye, på vegne af Nationalmuseets 1. afdeling, forestod udgravningen af den tilbageværende del af højen, hvori den tredje og sidste grav (grav C) blev fundet.⁷⁵

Vender vi os nu mod Boyes sidste store bedrift, nemlig udgivelsen af hovedværket »Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark«, er der flere begivenheder, der peger på, at Boye tidligt har påbegyndt arbejdet med en så omfattende udgivelse, hvis indhold skulle rumme hans mangeårige undersøgelser og kendskab til landets egekistegrave. Allerede tidligt havde Boye næret en stor forkærlighed for bronzealderens kulturperiode, og det fremgår da også tydeligt i de første fortegnelser over hans egen oldsagssamling, at det var bronzesagerne, der prioriteredes højest og tilmed udstilledes hjemme i privatboligen.⁷⁶ Det er især værd at bemærke, at tiden som arkæologisk journalist og arbejdet med »Arkæologiske og Etnografiske Meddelelser« synes at være en art forstudie til værket, hvis sidste kapitler indeholder afsnit, der tydeligt viser hen til flere af hans indlæg i »Meddelelser«. Det gælder eksempelvis artiklerne om »Træstammer anvendt som Ligkister«, »Udgravning af Dysser og Høje« og »Oldtidsminder paa Kyststrækningen Vedbæk-Rungsted«. På tilsvarende måde har den systematiske indsamling af data om især de sønderjyske bronzealdergravhøje spillet en ikke uvæsentlig rolle for publikationens tilblivelse, hvilket også afspejles af de tabellariske oversigter, som Boye udarbejder omkring 1890, hvor indholdet af hver enkelt af de danske egekister nøje registreres og sammenlignes.⁷⁷

I april måned 1896 foreligger således det færdige manuskript, hvortil A.P. Madsen udfærdigede ikke mindre end 27 helsides kobberværker i folioformat. Værket tilegnedes »Den danske Oldforsknings Veteraner«, museumsdirektør C.F. Herbst og måske noget overraskende Japetus Steenstrup,

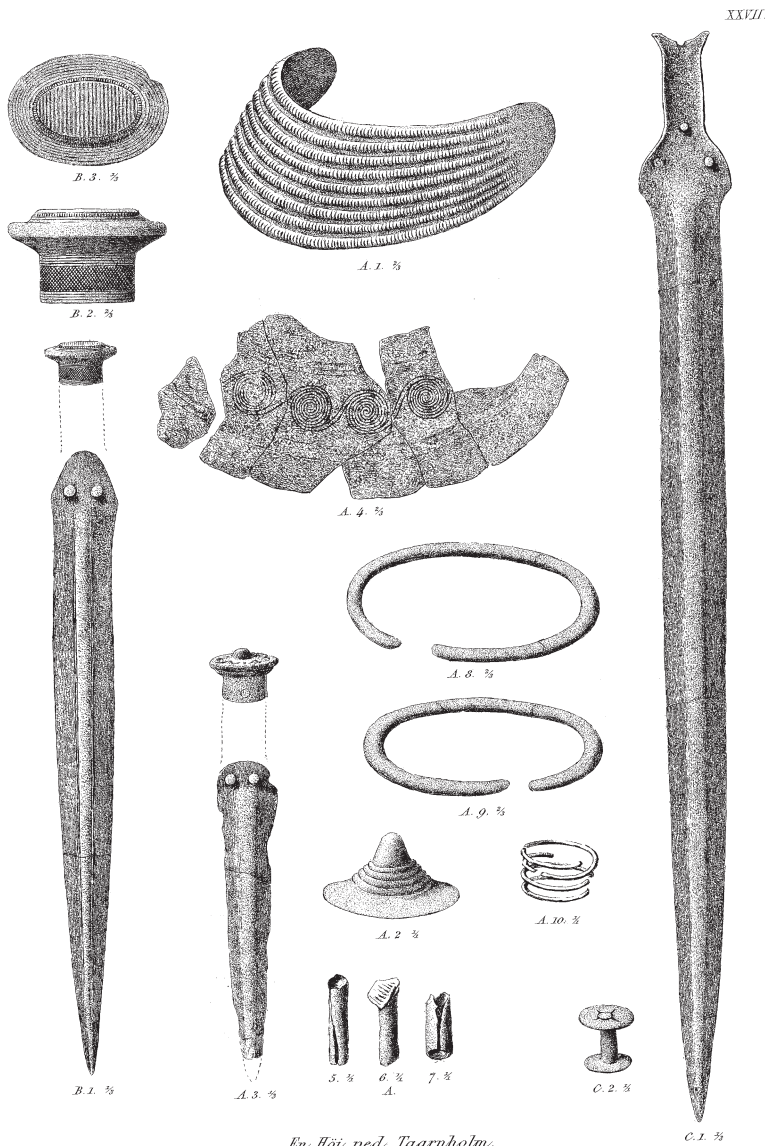

Fig. 12. Afslutningen på Boyes livsværk blev fornemt præsenteret i den første samlede beskrivelse af bronzealderens egekistegrave fra Danmark i 1896. Tegningerne til tavlerne blev udført af kaptajn A.P. Madsen, der også fulgte Boye på nogle af hans udgravninger, heriblandt undersøgelsen af bronzealderhøjen Tårnholm ved Korsør i 1894. – Efter Boye 1896, tavle XXVII.

The culmination of Boye's lifetime work was beautifully published as the first collated description of Danish Bronze Age oak coffin graves in 1896. The drawings for the figures were carried out by Captain A.P. Madsen, who also accompanied Boye on some of his excavations, among them the investigation of the Bronze Age barrow of Tårnholm near Korsør in 1894.

med hvem Boye først i de senere år kom til at arbejde sammen med. Boyes gamle velynder Thomsen nævnes derimod ikke. Bogen udkom på Høst & Søns Forlag i København og kunne erhverves til en pris af 45 kr., og så var det endda i indbunden udgave.

De mange års omflakkende tilværelse og arbejdsmæssige omskifteligheder havde imidlertid tæret på kræfterne, for kort tid efter bogudgivelsen rammes Boye af sygdom. Gennem de sidste par år havde der ikke været megen tid til familien og ferie. Året forinden, i 1895, afgik hans tante, Henriette Pedersen, ved døden under et ophold i Innsbruck, og Boye må i hast arrangere begravelse og hjemtransport af kisten på trods af, at han på dette tidspunkt deltager i en udgravning ved Juelskov på Fyn. Måned efter samme år ansøger han dog om nogle få dages fri til at besøge en del af sin familie i Viken i Skåne, idet han ikke har set dem gennem længere tid.⁷⁸ Af Boyes privatkorrespondance for 1896 fremgår det, at han ofte savnede tilstrækkelig tid og samvær med sine nærmeste. Flere gange anmoder han Henry Petersen om, at en kollega må tage hans vagt på museet, for at han kan få lejlighed til at besøge familien. I juli måned tvinges han til at holde sengen på grund af sygdom, og i begyndelsen af august måned efter flere ugers sengeophold skriver han atter til museet, men for at udtrykke sin beklagelse over, at ingen af hans kollegaer har tilset ham under hans sygefravær. Brevets rystende håndskrift taler sit tydelige sprog, og Boye giver da også flere gange udtryk for, at han plages af konstant træthed, men glædes derimod over, at hustruen plejer ham vel med mælkekur. For en kort stund synes Boye at genfinde kræfterne og rejser i midten af august måned for sidste gang til familien i Viken, men får snart efter et tilbagefald og må i hast rejse til Lund og derfra videre til København. Den 22. september 1896, dagen efter Henry Petersens pludselige bortgang, dør Boye antagelig på grund af en hjerneblødning og begravnes på Søllerød kirkegård nord for København.⁷⁹

Efterskrift

Boyes individuelle talent som forsker og kyndig udgraver blev tidligt opdaget af Thomsen, men desværre lige så hurtigt undertrykt af Worsaae, der måske mere eller mindre bevidst forsøgte at udmanøvrere sin kollega. Boyes sind og væsen har formentligt virket fagligt udfordrende, og selvom han ikke afslutter en akademisk uddannelse, formår han alligevel at vise overraskende arkæologisk skarpsindighed og systematisk flair, men evner ikke selv at styrke sit renommé. Hertil bør en del af kritikken retmæssigt tilfalde museets ledende veteraner, som undlod at videreudvikle og støtte Boyes åbenlyse evner i større omfang. Dernæst bør det bemærkes, at en del af Boyes tidlige karrieremæssige forlis hænger nøje sammen med selv-

samme ledelses manglende visioner samt individuelle bekvemmeligheder. Heri ligger formentlig også en del af forklaringen på Worsaaes brud med Thomsen. Worsaaes til tider excentriske og meget ambitiøse natur har ikke kunnet trives i et miljø med en administrativ svag ledelse, hvilket til dels forklarer hans karakterfaste forfølgelse af rent individuelle mål. En udvikling som ganske enkelt var med til at sætte Boye ud af spillet og tvang ham til at forlade museet dog uden helt at opgive dansk arkæologi, men fik ny inspiration udenfor det videnskabelige fagmiljø.

Gennem sin evne for optimal udnyttelse af de forhåndenværende muligheder i en til tider meget omflakkende tilværelse, opnår han alligevel godt tyve år efter sin fratrædelse status som videnskabelig medarbejder på museet i København. Ved sin afrejse til Amsterdam havde Boye næppe haft en ansættelse ved museet i tankerne snarere tværtimod, men han vælger klogelig at fastholde forbindelsen til København og først og fremmest til Herbst vel vidende, at administrationen under Worsaae en dag ophørte. Der er ingen tvivl om, at Boye i sine sidste leveår med ildhu forsøgte at indhente den tabte prestige og redde sit karrieremæssige skibbrud fra ungdomsårene, men prisen var høj og kom da også til at påvirke hans helbred. I dag må vi konstatere, at det blev indhentet på fornemste vis, og vi kan takke ham for, at dansk arkæologi med ham fik bevaret et enestående detaljeret kendskab til bronzealderfolket og deres mest monumentale islæt i det danske landskab – nemlig gravhøjene.

NOTER

En stor tak skal rettes til museumsinspektør Stine Wiell (Haderslev Museum), museumsinspektør Thomas Roland (Næstved Museum), museumsleder Per Ole Schovsbo (Andelslandsbyen Nyvang) og Peter Rowley-Conwy (University of Durham), der har gennemlæst og kommenteret manuskriptet. Selv om de ikke nødvendigvis deler alle artiklens synspunkter, skal det understreges, at forfatteren alene er ansvarlig for faktuelle fejl.

Anvendte forkortelser:

AK: Aner & Kersten - Die Funde der älteren Bronzezeit.

NM I, Top.: Nationalmuseets I afd. Topografiske Arkiv.

NM II, MHA: Nationalmuseets II afd. Museums Historisk Arkiv.

RAP: Rigsarkivets privatarkiver.

Utrykte kilder

Vilhelm Boyes privatarkiv. RAP 274.

Vilhelm Boyes private optegnelser m.m. NM I, Top. og NM II, MHA.

C.F. Herbsts privatarkiv. RAP 5611.

Henry Petersens privatarkiv. RAP 6112.

J.J.A. Worsaaes private optegnelser m.m. NM II, MHA.

1. Jensen 1931, s. 45.
2. Jensen 1998.
3. Under et besøg ved Garnisons sygehus pådrog C.J. Boye sig kolera (Nedergaard 1950, s. 107).
4. Minderige Huse 1922, s. 35.
5. Boye tog studentereksamen fra Borgerdydskolen på Christianshavn (Mollerup 1896, s. 22), samme skole som Worsaae dimitterede fra i 1838 (Worsaae 1934, s. 77); Frem til 31.11.1870 førte Boye fortegnelser over tilvæksten af sin oldsagssamling, der rummede en ikke ubetydelig samling genstande fra bronzealderen, som eks. flere rageknive, men også en mindre samling af grønlandske genstande som harpuner, fiskekroge, hængekar m.v. (NM II, MHA kasse nr. 118 med Boye).
6. Mollerup 1896, s. 22.
7. Herbst og Strunk blev i sommeren 1855 udkommanderede af kong Frederik VII til at bistå med undersøgelsen af kongegravene i Ringsted Kirke sammen med Worsaae og måtte i den anledning overdrage ansvar og nøgler til både Oldnordisk Museum og Antikcabinetet til ikke museumskyndige, idet Thomsen var bortrejst! Selvom Herbst indvendte imod udkommanderingen, da han selv og Strunk i så fald måtte forlade byen, fik han alligevel ordre til at lystre, ellers måtte begge samlinger midlertidigt lukkes! (RAP 5611, brev af 10. september 1855).
8. Worsaae 1934, s. 107ff.
9. NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye.
10. Vilhelm Boyes egne optegnelser af 23. november 1857 (NM II, MHA kasse nr. 52 med Boye).
11. Vilhelm Boyes egne optegnelser af 23. november 1857 (NM II, MHA kasse nr. 52 med Boye); Boye 1859a, s. 202.
12. Boye 1859b; Fortegnelsen blev til på opfordring af konferensråd Vedel-Simonsen, der imidlertid ikke ser den gennemført grundet sin pludselige bortgang. Thomsen forfattede forordet (april 1859), hvori Vedel-Simonsen mindes og skriver samtidig, at en fortsættelse af skriftet for museets anden afdeling, fra middelalderen til nyere tid, ligeledes vil blive udarbejdet. Imidlertid udkom fortsættelsen aldrig!
13. Sorterup 1846; Worsaae 1854. Trykte vejledninger for besøgende var en forholdsmæssig ny tradition indenfor museumsverdenen, men samtidig et udtryk for den stadigt stigende nationale interesse for dansk forhistorie.
14. På grund af en fordybning i højens top kaldtes den »Hullehøj.« Sb. nr. 8, Keldby sogn, Mønbo herred, Præstø amt.
15. Brev til Thomsen 27. maj 1859 (NM I, Top.).
16. Brev til Thomsen 5. juni 1859 (NM I, Top.).
17. Brev til Thomsen 5. juni 1859 (NM I, Top.).
18. Brev til Thomsen 17. maj 1859 (NM I, Top.); Boye 1859a, s. 211; AK, bd. II, nr. 1332, dolkklinge nr. 1332D; til minde om Boye blev der i 1994 fremstillet kopier af det såkaldte »symbolske Sværd« eller miniatüresværd (Adamsen 1994, s. 30).
19. Reg. som Kjeldbymagle, bronzealder, A-B, 18415 (-35).
20. Brev til Thomsen 27. maj 1859 (NM I, Top.); Boye 1859c.
21. Boyes egne optegnelser fra 1859 (NM I, Top.; NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye); Boye 1859a, s. 213-215; Aasehøj, sb. nr. 33, Raklev sogn, Ars herred, Holbæk amt (uspecificeret gravning).
22. Boyes egne optegnelser fra 1859 (NM I, Top.; NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye).
23. Boye 1859a, s. 211-215.
24. Worsaae 1860, s. 97; Petersen 1938, s. 216ff. Af NM II, MHA fremgår det, at Worsaae ofte nedskrev noter til brug for sine foredrag. Således findes der bl.a. de bevarede notater til et foredrag holdt i Studenterforeningen den 28. februar 1863 »Om Tvedelingen

af Steenalderen og Menneskeslægtens Ælde« og noterne til foredraget afholdt den 18. marts 1859 i Videnskabernes Selskab, hvor Worsaae fremlagde sine resultater omkring delingen af sten- og bronzealderen, som blev endelig trykt i Selskabets skriftserie året efter (Worsaae 1860, s. 93; NM II, MHA kasse med Worsaae). Det er imidlertid påfaldende, at der ikke umiddelbart foreligger bevarede manuskripter fra hans tidligste universitetsforelæsninger.

25. Lille Dragshøj blev undersøgt i efteråret 1859, men »paa Grund af den fremrykkede Aarstid blev udsat til Foraaret 1860« (Boye 1896, s. 4); NM II, MHA kasse med Worsaae; Boye 1896, s. 114; AK, bd. VI, nr. 2878 (Sb nr. 52).
26. Brev til Thomsen 27. maj 1859 (NM I, Top.); Boye 1859c.
27. Boye 1859a, s. 212f; se endvidere note 17.
28. Wiell 1997b, s. 123-125; Illustreret Tidende 6.1. og 14.4.1861; Boye 1860a; Under udgravningerne i Thorsbjerg Mose i 1860 møder Boye ved flere lejligheder digteren H.C. Andersen. Den 5. juni skriver H.C.A. således til Jonas Collin: »Paa Dampskibet fra Korsør til Flensburg var Fru Boyes yngste Søn, Oldgranskeren, der skulde over at undersøge en Mose for at faa antiqvarisk Udbytte.« I H.C.A.s dagbog for onsdag den 30. juni 1860 ses, at de atter mødes, men denne gang ved banegården i Korsør, hvor H.C.A. bemærker: »den unge Oldgransker Boye, der skulde til en Mose i Angeln« (Andersen 1945, s. 295; Andersen, bd. III, 30. maj 1860). Forholdet mellem de to havde, siden Boye blev student, udviklet sig til et nært venskab, hvor de hyppigt mødtes eller korresponderede sammen. H.C.A. besøger da også Boye i Amsterdam og forærer ham – måske ikke uden grund - et eksemplar af »Lykke-Peer«, da Boye arbejder som freelance skribent ved »Dannevirke« i Haderslev (Andersen, bd. VIII, 30. april og 25. november 1868).
29. Engelhardt 1859; Boye 1860b, s. 40. I Antiquarisk Tidsskrift for 1846-48 omtales de første fund fra Allesø Mose, hvor den overvundne hær »i et Slag er trængt ned i Mosen og omkomne der« (s. 203).
30. Boye 1860b, s. 41-43.
31. I 1876 indstiller Boye sig til den indstiftede Erindringsmedalje, der kun blev givet til afdelinger, som havde været på feltod. Af oplysningerne fremgår både daværende rang, nuværende stilling og bopæl samt evt. tjenstlige bemærkninger. Ingen bemærkninger er dog angivet hos Boye såsom tjenesteforseelser eller hædersbevisninger (Rigsarkivet, Erindringsmedalje 1864). Når Møllerup i sin nekrolog over Boye i Illustreret Tidende den 11. oktober 1896 bemærker, at han »blev en rask og præcis Soldat, yndet af sine Foresatte, og deltog med Hæder i Kampene paa Dybbøl og Als« (Møllerup 1896, s. 22) er det et noget forskønnet billede. Der er imidlertid intet i regimentets stambøger, der antyder, at Boye i sin godt 2 ½ måneders aktive tjeneste har gjort sig bemærket. Ej heller den ønskede tjeneste ved Dybbølstillingen. 5te regiment deltog rigtignok ved Dybbøl, men Boye ankommer på et tidspunkt, hvor stillingen ved Dybbøl er faldet, og resterne af den danske hær har trukket sig tilbage på Als (Bjørke 1968, s. 320, 383).
32. Engelhardt 1869, s. 1.
33. Ørsnes 1970, s. Xff.
34. Worsaae 1866, s. 349-360; Herbst 1866, s. 360-376; Worsaae 1867, s. 257-262; Herbst 1867, s. 262; Petersen 1938, s. 230.
35. Boye 1866, s. 215-232; AK 1973, bd. I, nr. 216-217 (Sb. nr. 51 og 54); Leth-Larsen 1987, s. 34; Ørsnes 1986 i efterskriftet.
36. Andersen, bd. VII, 20.12.1867; Andersen bd. VII, 07.02.1868. Boyes moder, Maria Birckner, var steddatter til Jonas Colin, hvis venskab med H.C. Andersen havde medført et naturligt forhold til familien Boye. Desuden havde H.C. Andersen ved flere lejligheder besøgt de danskfødte brødre Brandt i Amsterdam bl.a. under sin rejse til Portugal i 1866 (Oxenvad 1995, s. 131).

37. Andersen, bd. VIII, 30.04.1868.
38. Boye 1869, s. 75-118; Lundborg 1972, s. 11-13. En nyere gennemgang af materialet har vist, at fundene tidsmæssigt koncentrerer sig til bronzealderens periode IV-V. Ved denne undersøgelse er Boyes dokumentationsteknik endnu engang blevet fremhævet, idet han ikke straks gravede ned til centralgraven, men foretog systematiske undersøgelser af højene i horisontalt og vertikalt plan (Carlie 1996, s. 39-48).
39. Dagbladet Fædrelandet bragte som optakt til kongressen en artikelserie den 3. februar, 7. april og igen den 25. august 1869 (Wiell 1997a, note 23). I tiden efter kongressen bragtes flere artikler, og i Aarbøger for 1869 skitserede Hindenburg enkelte af begivenhederne med en omtale af de udenlandske deltagere (Hindenburg 1869, s. 368-397).
40. Hvornår Boye officielt starter for »Dannevirke« er uvist, men meget tyder på, at ansættelsen er trådt i kraft omkring den 1. juli 1869, idet han måneden forinden afsluttede sine udgravninger i Halland, og den 10. juli annoncerer han i Varde Avis efter »Træstammer anvendte som Ligkister«, hvis oplysninger kan sendes direkte til ham selv på adressen »Dannevirkes kontor Haderslev«.
41. Bladet Dannevirke 100 Aar 1938, s. 244-272.
42. Ingen af redaktionsmedarbejdernes navne, på nær Hiort-Lorenzens, ses påtrykt under de enkelte artikler eller indlæg i »Dannevirke«, hvilket formentlig skyldes den politisk spændte situation med det preussiske styre. Dog er der flere artikler, hvis form og indhold afspejler en større etnografisk-arkæologisk indsigt, som bl.a. artikelserierne om Brasiliens Oldtidsminder og om Opdagelsen af Australien (oktober-november 1869). Begge må tilskrives Boye.
43. Dannevirke 28.08.1869.
44. Dannevirke 04.09.1869.
45. Dannevirke 07.09.1869.
46. Dannevirke 06.09.1869. Det kan ikke udelukkes, at der er tale om det samme fotoalbum, som Eugène M.O. Dognée på de fremmede deltageres vegne forærede Worsaae (Wiell 1997a, s. 132 – fig. 12). I så fald modsvarer Boyes gengivelse i »Dannevirke« ikke kongresberetningen, med mindre Boye ikke har været til stede under overrækkelsen, men blot hørt om episoden og refereret den derefter.
47. Jensen 1998, s. 121.
48. Boye 1896, s. 22, note 1; Flødhøj, sb. nr. 1, Flynder sogn, Skodborg herred, Ringkøbing amt.
49. Boye 1896, s. 103f; Wiell 2000, s. 21; Dybvad, sb. nr. 124, Rise sogn, Rise herred, Åbenrå amt.
50. Høj nr. 11; Boye 1896, s. 66ff; højene Boye undersøger i 1891-92 ved Vamdrup er: sb. nr. 6, 13, 14, 20, 21, Vamdrup sogn, Anst herred, Ribe amt (AK, bd. VIII, nr. 3821, 3823-24, 3829-30).
51. Lille Dragshøj, sb. nr. 52, Arnum, Højrup sogn, Hviding herred, Tønder amt; Toppehøj, sb. nr. 1, Bjolderup sogn, Rise herred, Åbenrå amt; Fladshøj, sb. nr. 97, Tobøl, Føvling sogn, Malt herred, Ribe amt.
52. Boye 1896, s. 97, s. 106, s. 118; Tvillingehøj, sb. nr. 16, Øster Gasse, Skærbæk sogn, Hviding herred, Tønder amt.
53. Selv om Boye havde fast adresse på »Dannevirkes« kontor i Haderslev, opholdt han sig i disse år mest på en dækadresse i Århus (mundtlig meddelelse, Stine Wiell, Haderslev Museum 2003). Det har ikke været muligt at opspore denne adresse.
54. Ålestokshøjene ved Grimstrup, sb. nr. 7-9, Næstved sogn, Tybjerg herred, Præstø amt; Boye 1875, s. 8; Herlufsholms inventarieliste nr. 939-954. En foreløbig beskrivelse af fundet blev meddelt af Boye i Næstved Avis 25. september 1874.
55. Boye 1875, s. 30ff og 39f; størsteparten af Herlufsholms oldsagssamling stammede fra kammerråd Bang, der i perioden 1858-1873 indleverede det meste af sin privatsamling

- (Herlufsholms inventarieliste nr. 1-938). To af samlingens bronzesværd findes afbilledet i AK, bd. II, nr. 1209-1210.
56. Schovsbo 1983, s. 125; Poulsen 2001, s. 71-110; Bang bistod Boye under udgravningerne i 1863 og 1865, hvor Boye ved samme lejlighed fik mulighed for at gennemgå hans privatsamling (Boye 1866, s. 215f; Boye 1875, s. 38; Herlufsholms inventarieliste over skolens oldsagssamling); Brev fra Boye til Backe af 27.08.1895 (NM II, MHA kasse nr.117 med Boye).
 57. Herbst 1848, s. 339f; Herbst 1860, s. 174ff; Madsen 1994, s.10ff; Stensager 2003, s. 93; Hvidegaard, sb. nr. 17, Gentofte sogn, Sokkelund herred, Københavns amt.
 58. Brev fra Herbst til H. Petersen 17.06.1875 (RAP 6112).
 59. Boye 1896, s. 51; Jensen 1998, s. 83ff; Borum Eshøj, sb. nr. 12, Borum sogn, Framlev herred, Århus amt.
 60. Det kan på den anden side ikke udelukkes, at det har været billigere at ansatte Engelhardt, idet han ikke skulle aflønnes i modsætning til Boye, der både skulle have diæter og aflønnes (mundtlig meddelelse, Stine Wiell, Haderslev Museum 2003). At Boye var skuffet over ikke selv at have fået mulighed for at udgrave Borum Eshøj ses i et brev til en kollega dateret 19.09.1875 umiddelbart efter åbningshøjtideligheden af fundet fra Borum på museet i København: »...Jeg havde den Fornøjelse at overvære Åbningen af den sidstfundne Egekiste i Borum Eshøj. Professor Engelhardt holdt i den Anledning et Foredrag, som var en højest mærkelig blanding af hule Floskler og tåbeligt Vås, der kulminerede med, at han ved Kisten udråbte et leve for gamle Danmark!« (Wiell 2003, s. 128).
 61. Kjær 1982, s. 64-67; Fra Oldkammer til Forhistorisk Museum 1986, s. 8; mundtlig meddelelse, Stine Wiell, Haderslev Museum og Jens Jeppesen, Moesgård Museum 2003.
 62. Læseselskabet Athenæum oprettedes den 9. sept. 1824 (Jørgensen 1957, s. 25-100); Møllerup 1896, s. 23.
 63. Boye 1882; NM II, MHA kasse nr. 52 med Boye; Smith 1930, s. 8f; Trap 1953, s. 162f.
 64. Henry Petersens egen levnedbeskrivelse (RAP 6112).
 65. Brev fra Herbst til H. Petersen 12. juni 1875 (RAP 6112).
 66. Mikkeltorpsgaard, sb. nr. 1-7, Hørsholm sogn, Lyng-Kronborg herred, Frederiksborg amt (AK, bd. I, nr. 211-212).
 67. Rondahl (1858-1914) havde siden 1883 deltaget som kunstartæologisk tegner for Nationalmuseet og ledsagede bl.a. Henry Petersen på sin rejse til de russiske Østersøprovinser i 1890.
 68. Boye undersøgte to af højene ved Vallerød, deriblandt »Gunnars Høj« den 23.07.1883 (beretning af Boye 08.08.1884, NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye). Vallerød, sb. nr. 11-12, Hørsholm sogn, Lyng-Kronborg herred, Frederiksborg amt (AK, bd. I, nr. 218-19); Illustreret Tidende 25.11.1883; Leth-Larsen 1987, s. 8 og 18ff; de to jættestuer og langdyssen ved Sjælsølund, sb. nr. 32-34, Blovstrød sogn, Lyng-Kronborg herred, Frederiksborg amt.
 69. Boyes herredsberetninger på Sjælland er i disse år fåtallige og omfatter herrederne Lyng-Kronborg (1884), Holbo (1886), Strø (1887-88) og Lyng-Frederiksborg (1890) i Frederiksborg amt og Sømme herred (1889) i Københavns amt (Jensen 1998, s. 190, note 37).
 70. Boye 1896, s. 79 og s. 75; Guldhøj, sb. nr. 5, Vamdrup sogn, Anst herred, Ribe amt.
 71. I alt 5 grave- og notesbøger (12vo) er bevaret (NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye).
 72. Udateret brev til Boye skrevet af H. Petersen fra Prinsens Palais (RAP 274).
 73. Brev af 11.10.1893 til H. Petersen (RAP 6112).
 74. Wimmer 1901, s. 375; Wimmer havde allerede i 1873 besøgt mindesmærket, idet en del af stenene i skibssætningens sydside var fjernet. Glavendrup, sb. nr. 11, Skamby

- sogn, Skam herred, Odense amt.
75. Boye 1896, s. 152 – note 1; Tårnholm, sb. nr. 34b, Slagelse herred, Sorø amt (AK, bd. II, nr. 1163); la Cour 1972, bd. 1, s. 159ff.
 76. Fortegnelserne indeholder noter om hvilke genstande, der er byttet væk og tilmed, hvilke han udstiller privat (NM II, MHA kasse nr. 52 med Boye).
 77. De tabellariske oversigter findes i NM II, MHA kasse nr. 52 med Boye; Boye 1896, s. 155ff.
 78. Breve af 27.06.1895 og 08.08.1895 (RAP 6112; NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye).
 79. Breve af 07.08.1896 og 13.08.1896 (NM II, MHA kasse nr. 117 med Boye); Trap 1960, s. 979. Gravstedet er i dag nedlagt. Boyes efterkommere valgte ikke en bisættelse fra Garnisionskirken i København og efterfølgende gravlæggelse på Garnisionskirkegård, hvor faderen, C.J. Boye, lå begravet. Årsagen skal formentlig ses på baggrund af familien Drachmanns nære tilknytning til egnen omkring Søllerød og Vedbæk, hvor Holger Drachmann selv havde bopæl i begyndelsen af 1880'erne. Året efter Vilh. Boyes død sendes sønnen, Gunnar Boye, til Herlufsholm for herfra at afslutte sin realeksamen (Götzsche 1942, s. 208).

LITTERATUR

- Adamsen, Christian 1994: Minisværd. *Skalk*, nr. 5, 1994, s. 30.
- Andersen, H.C. 1825-75: (red. H. Topsøe-Jensen) *H.C. Andersens Dagbøger*, bd. I-XII. København.
- Andersen, H.C. 1945: *Brevveksling med Jonas Collin den Ældre og andre Medlemmer af det Collinske Hus*, bd. III. København.
- Aner, Ekkehard & Kersten Karl 1973-81: *Die Funde der älteren Bronzezeit des nordischen Kreises in Dänemark, Schleswig-Holstein und Niedersachsen*, bd. I, II, VI. København-Neumünster.
- Bjørke, Svend (m.fl.) 1968: *Krigen 1864. Den anden slesvigske krig i politisk og krigshistorisk belysning*. København.
- Bladet Dannevirke 100 Aar*. 1938. Haderslev.
- Boye, Vilhelm 1859a: Begravelser fra Steen- og Bronzealderen. *Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1858, s. 200-215.
- Boye, Vilhelm 1859b: *Oplysende Fortegnelse over de Gjenstande i det Kongelige Museum for nordiske Oldsager i Kjøbenhavn, der ere forarbejdede af eller prydede med ædle Metaller*. København.
- Boye, Vilhelm 1859c: [Om udgravningen af Hullehøj og Sømark]. *Møns Avis eller Stege politiske og Advertisements-Tidende* 26. maj og 9. juli 1859.
- Boye, Vilhelm 1860a: [Thorsbjerg Mose]. *Dagbladet* 17. august 1860.
- Boye, Vilhelm 1860b: Bidrag til Kundskab om den ældre Jernalder i Danmark. *Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1860, s. 26-61.
- Boye, Vilhelm 1866: Gravhøie fra Bronzealderen. *Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1866, s. 215-232.
- Boye, Vilhelm 1869: Ätterhögar i Södra Halland undersökta och beskrifna af V. Boye. *Hallands Fornminnes-Förenings Årsskrift I*, 1869, s. 75-118.
- Boye, Vilhelm 1874: *Veiledning til Udgravning af Oldsager og deres foreløbige Behandling*. Århus.
- Boye, Vilhelm 1875: Samlingen af Oldsager paa Herlufsholm. *Indbydelsesskrift til de offentlige Afgangs- og Aarsprøver i Herlufsholms lærde Skole i Juli 1875*, s. 5-60.
- Boye, Vilhelm 1882: *Fund af Gjenstande fra Oldtiden og Middelalderen i og ved Søborg Sø*. København.
- Boye, Vilhelm 1896: *Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark. Et monografisk Bidrag til Belysning af Bronzealderens Kultur*. København.

- Carlie, Lennart 1996: Arkeologen Vilhelm Boye och undersökningarna vid Hasslöv, 1868-69. *Utskrift nr. 5*. Lund.
- la Cour, Vilh. 1972: *Danske Borganlæg. Til midten af det trettende århundrede*. København.
- Engelhardt, Conrad 1859: Om Sønder-Brarup Fundet. *Slesvigske Provinsialefterretninger, Ny Række*, bd. 1. Flensborg.
- Engelhardt, Conrad 1869: *Vimose Fundet. Fynske Mosefund*. Kjøbenhavn.
- Fra Oldkammer til Forhistorisk Museum 1861-1986*. 1986. Højbjerg.
- Gøtzsche, P. 1942: *Meddelelser om Herlovanere 1814-1934 udgaet af Skolen uden Studentereksamen*. Næstved.
- Herbst, C.F. 1848: Hvidegaards Fundet. *Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1848, s. 336-352.
- Herbst, C.F. 1860: Om Bevaring af Træ fundne i Törvemoser. *Antiquarisk Tidsskrift* 1858-60.
- Herbst, C.F. 1866: Om Opdagelsen af den ældre Jernalder. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1866, s. 360-376.
- Herbst, C.F. 1867: Ogsaa en Slutbemærkning. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1867, s. 262.
- Hindenburg, T. 1869: Bemærkninger i Anledning af den internationale archæologiske Kongres i Kjøbenhavn fra 27. August til 3. September 1869. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1869, s. 368-397.
- Jensen, Johannes V. 1931: *Paa danske Veje*. København.
- Jensen, Jørgen 1992: *Thomsens Museum. Historien om Nationalmuseet*. København.
- Jensen, Jørgen 1998: *Manden i kisten – hvad bronzealderens gravhøje gemte*. København.
- Jørgensen, Frank 1957: Københavnske Foreninger 1820 til 1848. *Historiske Meddelelser om København*, 4. Rk., V. bd., s. 25-112.
- Kjær, Birgitte 1982: Omkring oprettelsen af »Den historisk-antikvariske samling i Aarhus« 1861. *Århus Stifts Årbøger* 1981, s. 43-76.
- Leth-Larsen, Bodil 1987: Oldtidsminderne i Hørsholm. *Hørsholm Egns Museums Årsskrift* 1986.
- Lundborg, Lennart 1972: *Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar i södra Halland. Höks, Tönnersjö och Halmstads härader under åren 1854-1970*. Hallands Museum, skriftserie 2.
- Madsen, Helge Brinch 1994: *Handbook of Field Conservation*. København.
- Minderige Huse. Kendte mænd og kvinders Boliger uddraget af Kjøbenhavns Vejvisere 1770-1870*. 1922. Kjøbenhavn.
- Møllerup, W. 1896: Vilhelm Boye. *Illustreret Tidende* 11. oktober 1896.
- Møllerup, W. 1908: *Nationalmuseets Anden Afdeling. Redegørelse for dens Virksomhed siden 1892*. København.
- Nedergaard, Paul 1950: *Personalhistoriske, sognehistoriske og statistiske bidrag til en dansk præste- og sognehistorie 1849-1949*. Københavns Stift, hefte 2.
- Oxenvad, Niels 1995: *H.C. Andersen. Et liv i billeder*. København.
- Petersen, Carl S. 1938: *Stenalder-Bronzealder-Jernalder. Bidrag til nordisk Arkæologis Litterærhistorie 1776-1865*. København.
- Poulsen, Karen Løkkegaard 2001: Oldsagssamlinger på danske herregårde. *Kuml*, s. 71-110.
- Schovsbo, Per Ole 1983: Henry Petersen og vognfundene fra den ældre jernalder. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1981, s. 118-159.
- Smith, C.M. 1930: Søborg. *Fra Nationalmuseets Arbejdsmark* 1930, s. 5-18.
- Sorterup, J. Benjamin 1846: *Kort Udsigt over Museet for Nordiske Oldsager*. Kjøbenhavn.
- Stensager, Anders Otto 2003: Århus Museum og Vilhelm Christian Boye. *Århus Stifts Årbøger* 2002, s. 87-95.

- Trap, J.P. 1953: Danmark. (5. udgave). *Frederiksborg Amt*. København.
- Trap, J.P. 1960: Danmark. (5. udgave). *Københavns Amt*, bd. II,3. København.
- Wiell, Stine 1997a: 4. internationale Antropologi- og Arkæologikongres i København 1869 – bag kulissen. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1996, s. 113-148.
- Wiell, Stine 1997b: *Flensborgsamlingen 1852-1864 og dens skæbne*. Haderslev.
- Wiell, Stine 2000: *Kampen om oldtiden. Der Kampf um die Vorgeschichte*. Skrifter fra Museumsrådet for Sønderjyllands Amt, 7.
- Wiell, Stine 2003: Tanker bag dansk arkæologis historie 1847-1997. *Sønderjysk Månedsskrift*, nr. 5, s. 126-130.
- Wimmer, Ludvig 1901: *De danske Runemindesmærke. Runestenene i Jylland og på Øerne*, bd. II. København.
- Worsaae, J.J.A. 1854: *Afbildninger fra Det Kongelige Museum for Nordiske Oldsager i Kjøbenhavn*. Kjøbenhavn.
- Worsaae, J.J.A. 1859: *Nordiske Oldsager i Det Kongelige Museum i Kjøbenhavn*. Kjøbenhavn.
- Worsaae, J.J.A. 1860: *Om en ny Deling af Steen- og Bronzealderen*. Videnskabernes Selskabs Skriftserie. Kjøbenhavn 1859, s. 93-117.
- Worsaae, J.J.A. 1866: Om Opdagelsen af den ældre Jernalder. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1866, s. 349-376.
- Worsaae, J.J.A. 1867: Slutbemærkninger om Opdagelsen af den ældre Jernalder. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1867, s. 257-262.
- Worsaae, J.J.A. 1934: *En Oldgrandskers Erindringer*. København.
- Ørsnes, Mogens 1970: *Sønderjyske og fynske mosefund. Kragehul og Vimosefundene*. Fotografisk genoptryk. København.
- Ørsnes, Mogens 1986: *Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark. Et monografisk Bidrag til Belysning af Bronzealderens Kultur*. Fotografisk genoptryk. Højbjerg.

»My name is Boye, I dig carins and old mounds« The archaeologist Vilhelm Christian Boye

The story of Vilhelm Boye is the history of one man's passionate and insightful involvement in archaeology, which from the first was directed solely towards the Bronze Age. His involvement led to an academic disaster in his youth, but left behind it a developed skill in field archaeology. Despite his problems he persisted with what most obsessed him, namely the preservation of Denmark's oak coffin graves. His multi-faceted personality and his more popular approach to archaeology may have challenged his contemporaries, and certainly contributed to his more or less deliberate exclusion from a permanent appointment at the Museum of Northern Antiquities in Copenhagen. Even though he was opposed by powerful people within the Copenhagen museum establishment for nearly twenty years, he had the natural facility of easily winning the trust of others. This enabled him to cope with the situation and turn it to his advantage wherever he found himself. His marriage to Mimi Drachmann brought a welcome stability to his life, but his lack of professional recognition and his exclusion from a place at the top of archaeology continued. Time was running out for Boye, but he managed to leave an impressive body of published work behind him.

Vilhelm Christian Boye was the son of the Norwegian-born priest and writer of hymns Caspar Johannes Boye. In 1848 his father was moved to the garrison church in Copenhagen, where the family lived at 29 Bredgade until his father's death from cholera in 1853. This was a fashionable part of town, its residents including both the composer Niels W. Gade and Professor Adam Oehlschläger, and even more notably J.J.A. Worsaae lived in the same property as the Boye family from 1850 to 1852. It was probably through his neighbour Worsaae that Boye later became a

member of the circle around C.J. Thomsen. We may therefore assume that Boye visited and spent many after-school hours at the Museum of Northern Antiquities, and soon became an assistant during the public tours.

Early in the 1840s tension arose between Worsaae and Thomsen, because Thomsen did not want to make Worsaae a junior museum inspector. Worsaae had not hitherto received any stipend or official position, and with some justice felt himself hard done by. Thomsen however did not respond to his request, so he left the Museum, later to be made Director for the Preservation of Ancient monuments. At the same time he taught at Copenhagen University, where Boye from time to time came to his lectures. There is no doubt that Boye wanted an academic career, and presumably hoped that his involvement with the Museum of Northern Antiquities would allow him to complete a study of Scandinavian archaeology. In the meantime Boye studied at the Museum under the direction of both Thomsen and Herbst.

In early October 1857 Boye undertook one of his first excavations of a Bronze Age mound, the so-called Loholm barrow at Snørumnedre Mark (fig. 1). The dating of the grave however caused problems for him, but through a comparative study of Bronze Age burial rituals he concluded that the grave had close parallels within this period.

The following year three funerary urns and some bronze objects were found in Hullehøj barrow, near Kjeldbymagle on the island of Møn. The barrow was going to be blown up, but the local judge had the work stopped and sent Boye to lead the excavation in May 1859. As the excavation progressed, Boye was able to ascertain that there were both cremations and inhumations in one and the same barrow. The inhumations were surrounded by fist-

sized stones and placed at the bottom of the barrow, the cremations higher up within the mound. In comparison with his earlier barrow excavations it is worth noting Boye's stratigraphic observations, which for the first time supported the division of the Bronze Age into an earlier and a later section. This hypothesis had been suggested earlier, but not hitherto adequately demonstrated. In 1859 Boye published the results of his excavations of 1857-8, as well as those of his recently completed excavation of Aasehøj barrow at Raklev, in the periodical *Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie* for 1858. This article is his first independent scientific publication, and should have attracted greater attention than it in fact did. In modern perspective the article is a perfectly competent archaeological publication, in which Boye solely through field observations reaches the conclusion that the Bronze Age *could* be divided into two periods, each with its own burial ritual. Even though Boye had been close to understanding why both cremations and inhumations occurred in the same barrow as early as 1857, he did not reach his final understanding this early. In November 1857 Worsaae had in fact given lectures at the university in which he suggested a division of the Bronze Age, but it is noteworthy that he had not earlier published any or all of his conclusions. His work on the subdivision of the Stone Age was probably more important to Worsaae, while the subdivision of the Bronze Age was more of a footnote, a natural outgrowth of the idea that there was continuous development from one stage to the next. Boye's article in *Annaler* thus inevitably supported Worsaae's hypothesis, although this was presumably not the intention. On the contrary, Boye merely intended to publish his own conclusions. Boye cannot therefore be said to be the sole originator of the subdivision of the Bronze Age, but apart his barrow investigations there was nobody else who reached the same conclusion at the time independently of Worsaae.

In 1860 Boye took part in the first major bog excavations, at Vimose and then at Thorsbjerg with Engelhardt. Despite adverse circumstances and appalling weather, the Thorsbjerg excavations produced several im-

portant finds including Roman coins, a gilt breastplate, and also a very unusual face mask of silver with gilt (fig. 2). Although Engelhardt did not publish the full excavation report until 1863-69, Boye presented his observations in *Annaler* as early as 1860, where he discussed earlier interpretations of the many weapons found in bogs. Boye observed that the universal destruction of these weapons did not happen by chance, but was deliberate. Furthermore, the weapons lay in groups of one type, and the shields were pierced by spear points to pin them to the bottom of the bog. Boye's interpretation of the finds was thus remarkably accurate, because he regarded them as votive offerings of the spoils of war.

When Prussian and Austrian troops crossed the Ejder River on 1st February 1864, Boye volunteered within the month and was promoted to lance corporal (fig. 3). In May he was landed to take part in the defence of the island of Als along with the other Danish forces. On his return home in August Boye continued his work at the Museum of Northern Antiquities, but Thomsen's health was failing, and after a long illness he died on 21st May 1865. The question of who was to succeed Thomsen had long been discussed, and it was indeed Worsaae who was appointed. Although Herbst had been groomed for the job by Thomsen, he found himself outmanoeuvred. Boye probably already knew by then that he would not be given a position at the Museum. Herbst, his confidant, could no longer help him, and Thomsen's awareness of his archaeological skills was of no use either. Circumstances thus forced Boye to leave the Museum.

Boye's relationship with the family friend and poet H.C. Andersen resulted in the latter recommending Boye in December 1867 as a Danish tutor to the Brandt family in Amsterdam (fig. 4). On Wednesday 22nd January 1868 Boye departed for Amsterdam via Kiel. During his stay Boye wrote regularly to Andersen, who also travelled to Amsterdam to visit him. His stay in Amsterdam was evidently good for Boye, and contributed to the fact that he never lost his love for archaeology. As early as late August of the same year, Boye

travelled to southern Halland in Sweden at the request of Ritmester Peter von Möller, to examine and excavate a large group of barrows known as the Ätterhögar on the Drömmestrup estate, the excavation of which was concluded in early July 1869. Boye thus returned home just in time to take part as a member of the Danish Committee in the International Congress of Archaeology and Anthropology that was held in Copenhagen from 25th August to 5th September. But his love of Schleswig and the old borderland called him, and soon Boye moved permanently to Haderslev to work as a freelance writer on the daily paper *Dannevirke* under the editorship of H.R. Hiort-Lorenzen.

His coverage of the International Congress of Archaeology and Anthropology meeting in Copenhagen is the most extensive of Boye's writings in *Dannevirke*. He also wrote a series of articles with a marked archaeological-ethnographic content, for example on the antiquities of Brazil, and the discovery of Australia.

Although Boye supported himself as a writer for *Dannevirke*, his main occupation seems rather to have been the investigation of the burial mounds of Schleswig, which before 1864 had only been intermittently examined by amateurs. Boye began an extensive programme, and without his efforts and initiative, knowledge of many Schleswig barrows would have been lost. Although the information he recorded was not particularly satisfactory, in that it was mostly based on the memory of local people, his efforts should be seen as a precursor, because the work of protection went slowly at the time. In his search for lost information, in 1875 Boye considered the barrow at Dybvadgård north of Åbenrå, which had been partially excavated by Prince Carl of Prussia in 1864. During the excavations the Prince's soldiers found an oak coffin, which was despatched to the Museum für Völkerkunde in Berlin. Boye therefore wrote direct to the Prince, who in reply sent a photograph and description of the coffin. During the next eight years Boye managed to accumulate a great deal of information about the barrows of Schleswig, but his work was not without risk, because several of his "missions" involved evading the Prussian authorities and

their power to confiscate the antiquities which Boye from time to time illegally sent to the Museum in Copenhagen.

In 1874 the Principal of Herlufsholm School, C. Hall, engaged Vilhelm Boye to organise the school's collection of antiquities, which had been in store for nearly twenty years. In addition to this reorganisation, funds were also made available for the systematic excavation of a nearby barrow at Grimstrup (fig. 5). The barrow however contained very little, mainly urns full of cremated bone, but the excavation was thoroughly recorded and a series of drawings was produced by R. Bertelsen, the school's teacher of drawing. After this Boye set to work to display the collection in the six cases that were made available. The greater part of the collection came from the Stone Age, filling no fewer than five cases, giving an impression both of coastal finds from shell middens, and grave finds. The Bronze Age display contained only a few bronzes, but rather more pots. Iron Age artifacts were hardly represented at all, and consisted mostly of whetstones, a bowl-shaped buckle, and a pot burnt black.

In November of the same year Boye was working at Herlufsholm, he produced his remarkable work *Vejledning til Udgravning af Oldsager og deres foreløbige Behandling* [Guide to the Excavation of Antiquities and their Initial Study], published under the auspices of the Society for the Historical-Antiquarian Collection in Århus. Boye's *Guide* is the first of its type, and one can clearly detect his close association with Herbst, who had contributed to the scientific content of the work.

Boye's link with the antiquarian collection in Århus had not come about by chance. During his time at the Museum of Northern Antiquities he had early on made contact with the person mainly responsible for the establishment of the Århus collection, Edvard Erslev. Boye joined the museum in 1871, rearranged the collection, and produced a guide for visitors. For the first time the museum acquired a new and professional look. Boye thus functioned as part of the leadership until 1876, when he gave up his museum post in favour of the schoolteacher Emmerik Høegh-Guldberg. The continued problems facing

Dannevirke and Hiort-Lorenzen's mounting confrontation with the judicial authorities in Flensborg probably caused Boye to consider his position with the newspaper. This culminated with the expulsion of Hiort-Lorenzen, who then took up the post of chief editor of *Nationaltidende* in Copenhagen. Boye also travelled to Copenhagen in early 1878, and on 15th November the year after he married Mimi Drachmann, sister of the poet Holger Drachmann (fig. 6). Not surprisingly, Boye got a job at the *Nationaltidende*, where he edited the newspaper's *Archaeological and Ethnographic Communications* until 1885. In the seven years Boye worked at the paper, no fewer than 150 numbers of the *Communications* appeared, Boye writing more than 400 pages of them himself. The articles include a multiplicity of archaeological and ethnographic topics such as "Egypt's Ancient Cultures" and "A Copper Age in Scandinavia".

In 1882 Count Emil Frijs of Frijsborg commissioned Boye to catalogue and organise his estate's collection of prehistoric and medieval objects, which came from the area round the lake and castle ruin at Søborg in northern Zealand. Attempts had been made to drain the lake since 1793, and several antiquities had been found at various times during the work. The recording project culminated in the publication of a small book, *Fund af Gjenstande fra Oldtiden og Middelalderen i og ved Søborg Sø* [Finds of Objects from the Prehistoric and Medieval Periods in and around Søborg Lake], which among other things contains some of the first photographic illustrations of Danish antiquities (fig. 7).

Worsaae's death in 1885 inaugurated a new era, and Herbst was finally able to take over the post of head of the Museum (fig. 8). Boye's long friendship with Herbst had in the previous years resulted in him becoming a regional inspector for the Museum. Herbst was probably even then considering Boye for a future post in the Museum, and was indicating that he himself could not be overlooked when it became time to nominate a successor to Worsaae. After his appointment to the Museum of Northern Antiquities in 1885, Boye continued his activities as inspector in northern Zealand, and was frequently called when

new finds were recovered from Bronze Age barrows.

In contrast to Herbst, Boye rapidly fell in with the group of younger workers, particularly Henry Petersen (fig. 9). Over the years they became close friends with a common interest in new finds, as during the excavation of Guldhøj in 1891. Boye had no draftsman at the excavation, but he did have a local photographer who recorded some aspects of the opening of the first oak coffin. These are the first photographs ever to be taken during an excavation, even though photography by then was nothing new (fig. 10).

With the reorganising of the National Museum, Boye was made senior assistant of the historical section on 1st April 1892, under Henry Petersen. He was responsible for the Museum's archive and library, but fieldwork and travels are what particularly characterise his work in these years. When the small Bronze Age barrow on which the Glavendrup rune stone had been erected in 1864 was nearly completely destroyed by ploughing, Boye undertook a restoration of the barrow itself and the associated ship-shaped arrangement of stones in 1892 (fig. 11). The restoration's outcome was the construction of a new barrow on which was placed the rune stone, and the re-erection of the stones in the ship arrangement.

At the same time, chamberlain A. Oxholm undertook a small excavation of the Bronze Age barrow at Tårnholm, and recovered an oak coffin containing the remains of a woman, a fine necklace, a belt plate, and a small bronze dagger. Boye was immediately informed, and in connection with his investigations at Tårnborg was able to go to Tårnholm and lead a new excavation of the barrow, in which A.P. Madsen was also involved, and recover two more oak coffins (fig. 12).

If we now consider Boye's last major work, the publication of the major volume *Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark* [Finds of Oak Coffins from the Danish Bronze Age], there are several indications that suggest that Boye began the work with the early intention that its coverage should be wide, and contain his long-term investigations into and knowledge of the country's oak coffin graves. It is

particularly noteworthy that his work as an archaeological journalist and with the *Archaeological and Ethnographic Communications* seems to have been a kind of precursor to this, as the last chapters contain sections that are clearly derived from his contributions to the *Communications*. The manuscript was completed in April 1896, and A.P. Madsen prepared for it no fewer than 27 full-page folio sized copperplates. The work was dedicated to “the veterans of Danish archaeology”, C.F. Herbst the museum director, and Japetus Steenstrup, with whom Boye had first collaborated more recently.

His many years of a wandering existence and work-related disruptions had however told on him, and soon after the book was published Boye became ill. From his private correspondence from 1896 it emerges that Boye often had insufficient time to be with his nearest and dearest. Despite his illness he travelled one last time to visit relatives at Viken, but his illness worsened and he had to travel rapidly to Lund and on to Copenhagen. Boye died on 22nd September apparently as the result of a stroke, and was buried in Søllerød churchyard north of Copenhagen.

Boye’s potential as a researcher was noticed early on by Thomsen, but just as quickly suppressed by Worsaae, who may more or less deliberately have sought to out-manoeuvre his colleague. Boye’s character and energy

may have seemed a threat, and although he never finished an academic education he nevertheless displayed a remarkable archaeological acuity, but was unable to bolster his own reputation. Some of the blame for this must rest with the Museum’s aged leaders, who never supported or developed Boye’s evident skills to any great extent. It must also be stressed that some of Boye’s earlier career problems are closely connected to the lack of vision and jealousy of these same leaders. When he departed for Amsterdam Boye had no expectation of a Museum post, but despite this he intelligently kept up his contacts with Copenhagen, particularly with Herbst, knowing full well that Worsaae’s leadership would one day end. This somewhat bold presumption turned out to be correct, and helped his archaeological career.

There is no doubt that Boye in his later years tried hard to recover his lost reputation and save his career from the disaster it suffered when he was younger, but the price was high and it also affected his health. We must today recognise that his reputation was restored to the highest level, and we must thank him for the fact that, through him, a uniquely detailed knowledge of the Bronze Age people themselves was preserved for Danish archaeology, as well as of their most prominent contribution to the Danish landscape: the barrows.

Anders Otte Stensager
Institut for forhistorisk arkæologi
Københavns Universitet

Translated by Peter Rowley-Conwy